

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
PRÁVNÍ OCHRANA OBCHODNÍ FIRMY

MICHAELA KOUTOVÁ

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
PRÁVNÍ OCHRANA OBCHODNÍ FIRMY

MICHAELA KOUTOVÁ

Příslušné oborové pracoviště:	Katedra soukromého práva a civilního procesu
Název studijního programu:	Právo a právní věda
Název oboru:	Právo
Jméno vedoucího práce:	JUDr. Anna Outlá
Pracoviště vedoucího práce:	Katedra soukromého práva a civilního procesu

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, _____

Podpis: _____

Michaela Koutová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své vedoucí diplomové práce JUDr. Anně Outlé za odborné vedení a mnoho cenných rad a připomínek při vedení této diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala svým nejbližším za jejich podporu a pochopení.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Obchodní firma	4
2.1 Historie obchodní firmy	4
2.2 Budoucnost obchodní firmy	6
2.3 Obchodní firma vs. obchodní jméno.....	6
2.4 Struktura obchodní firmy	8
2.5 Zásady tvorby obchodní firmy	9
3. Ochrana obchodní firmy	12
3.1 Ochrana formální	12
3.2 Ochrana neformální.....	12
3.3 Předmět ochrany obchodní firmy.....	13
3.4 Právní prameny ochrany obchodní firmy.....	13
3.4.1 Občanský zákoník	13
3.4.1.1 Dohoda	14
3.4.1.2 Ochrana pokojného stavu.....	15
3.4.1.3 Svépomoc	15
3.4.2 Občanský soudní řád	19
3.4.2.1 Předběžné opatření	19
3.4.2.2 Určovací žaloba.....	21
3.4.3 Obchodní zákoník	22
3.4.3.1 Ochrana absolutní	22
3.4.3.2 Ochrana relativní.....	25
3.4.3.2.1 Vyvolání nebezpečí záměny	33
3.4.3.2.2 Parazitování na pověsti	35
3.4.3.2.3 Případová studie	36
4. Právní prostředky ochrany obchodní firmy	39
4.1 Nárok zdržovací	40
4.2 Nárok odstraňovací	42
4.3 Nárok na vydání bezdůvodného obohacení	43
4.4 Nárok na přiměřené zadostiučinění.....	44
4.5 Nárok na náhradu škody.....	45
4.6 Uveřejnění rozsudku	47
5. Veřejnoprávní regulace	49

5.1 Ochrana dle trestního zákoníku.....	49
5.2 Ochrana dle přestupkového zákona	51
5.3 Ochrana dle tiskového zákona	51
6. Komparace s cizí právní úpravou.....	52
6.1 Passing off.....	54
7. Závěr	58
Resumé.....	60
Seznam použité literatury a pramenů.....	62

1. Úvod

V dnešní době, kdy je možné obchodovat prakticky s čímkoliv, představují obchody podstatnou část našich životů. Ne, že by tomu tak v dřívějších dobách nebylo, ale s rozmachem konzumu se tato skutečnost stává čím dál markantnější. Také terminologie pro tento obor doznala jistých změn – již nepoužíváme, anebo jen zřídka, termíny kupec či obchodník, označení prodavač pak někteří vnímají téměř jako urážku; nahradily je (rádoby světové) výrazy typu shop assistant, sales assistant, tradesman apod.

Osoby, které se obchodováním živí, mohou být osoby fyzické či právnické. Tyto osoby musí při provozování své obchodní činnosti vystupovat pod určitým jménem (názvem), a to hned z několika důvodů. Toto jméno je jejich identifikačním znakem, vystupují pod ním na veřejnosti, navazují obchodní styky a mohou si tak upevňovat pozici na trhu.

Podnikající fyzická osoba (zatím) moc na výběr dáno nemá, obchoduje pod svým jménem a příjmením nanejvýš s odlišujícími dodatky, zatímco osoba právnická musí nejprve jako taková vzniknout. Ke vzniku potřebuje, mimo jiných náležitostí též nějaký název, který se zápisem do obchodního rejstříku stává obchodní firmou této osoby. Osoby fyzické to mají, co se jména týče, poněkud snazší, neboť Josefů Nováků může v naší zemi být neomezeně. Osoba právnická si ale musí zvolit svůj název podle předem daných pravidel, která jsou rozhodně přísnější než ta, jež upravují výběr jmen, která dávají rodiče svému dítěti¹.

V dnešní době je slovo „firma“ velice často používáno nesprávně coby synonymum společnosti, a to dokonce i mezi odbornou veřejností. Význam obchodní firmy ve svém pravém slova smyslu je však, navzdory obecné dezinterpretaci, odlišný a pro podnikatele zcela zásadní – nejen že je díky ní subjekt odlišitelný od ostatních, ale dostává se díky ní také do povědomí veřejnosti, která si ho s ní ztotožní a v případě delšího než jednorázového působení na trhu si tak může vybudovat *goodwill*, dobré jméno, jehož význam a hodnota vyjádřená v penězích mohou leckdy mnohonásobně převýšit význam a hodnotu ostatních složek podniku. Z tohoto důvodu považuji za důležité, aby se podnikatelé o své firmy starali a chránili si je.

¹ Nicméně s rozsahem zákazu použití určitých slov v názvu obchodní společnosti dle britského zákona o obchodních společnostech se tato omezení nedají srovnávat. Srov. Companies Act, 2006, Přílohy A, B a C.

Vedle pravidel pro tvorbu obchodní firmy existuje rovněž zákonná úprava ochrany obchodní firmy – a to je právě tématem této diplomové práce. Jelikož pravidla sama o sobě by byla k ničemu, kdyby nebylo jak zajišťovat jejich řádné dodržování, poskytuje právo ochranu obchodní firmě ve formě žalobních nároků (a nejen těch), kterými se může poškozený domáhat svých práv.

Toto téma jsem si zvolila pro jeho praktický význam – s postupující dobou a narůstajícím počtem podnikatelů bude dle mého názoru stoupat i pravděpodobnost sporů v této oblasti. Znalost právní úpravy a judikatury může být proto jedině přínosem, ať už za účelem předcházení sporům či jejich úspěšného vyřešení.

Následující kapitola této práce je věnována obchodní firmě jako takové, jejímu historickému vývoji, její budoucnosti, zásadám a pravidlům, která ovládají její tvorbu a používání. Věnuji se v ní také srovnání obchodní firmy s dřívějším institutem obchodního jména.

Ve třetí části se zabývám samotnou ochranou obchodní firmy a právními předpisy, které ji upravují. Již v této kapitole naleznete pojednání o mimosoudních prostředcích ochrany obchodní firmy a v souvislosti s občanským soudním řádem též úpravu předběžného opatření a určovací žaloby. Detailněji se pak zaměřuji na hlavní myšlenku této práce, kterou je ochrana firmy dle obchodního zákoníku a její dva druhy – ochranu absolutní a relativní, podmínky, za kterých je subjekt oprávněn se těchto druhů ochrany domáhat, které subjekty jsou k tomu oprávněny atd.

Kapitola 4 se zaměřuje na konkrétní prostředky ochrany obchodní firmy – jednotlivé druhy žalobních nároků a jejich náležitosti, podmínky jejich podání, jejich výhody a nevýhody a nakonec i využití v praxi.

Pátá kapitola je věnována veřejnoprávní úpravě ochrany obchodní firmy se zaměřením na relevantní ustanovení trestního a přestupkového práva. Zaměření této práce na soukromoprávní aspekty ochrany firmy mi nedovoluje věnovat se této problematice detailněji, a proto je obsahem této kapitoly pouze hrubý nástin dotčené problematiky.

V kapitole 6 najdete malý exkurz do práva Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, konkrétně pak jeho pojetí ochrany obchodní firmy, resp. jejího tamního ekvivalentu. Vzhledem k odlišnostem kontinentálního a anglo-amerického právního systému je dle mého názoru namístě se alespoň pokusit o srovnání způsobů ochrany obchodní firmy (jejího ekvivalentu) dle těchto právních systémů, resp. poukázat na případy, ve kterých by se úprava česká měla a mohla inspirovat od té zahraniční.

Cílem této práce je analyzovat způsoby a prostředky ochrany obchodní firmy v České republice, jak je stanoví platné právo, upozornit na jejich případné nedostatky a předejít řešení této problematiky v budoucnu s ohledem na probíhající rekodifikaci soukromého práva. Při tvorbě této práce bylo využito metod analýzy, syntézy, dedukce a komparace.

Čerpala jsem z literatury monografické, časopisecké i ryze učebnicové; množství literatury zabývající se tématem obchodní firmy, potažmo její ochrany, ve spojení s judikaturou hodnotím jako dostačující (zejména vezmeme-li v potaz počet a rozsah zákonných ustanovení, která se tímto tématem zabývají). Navzdory odlišnému pojetí obchodní firmy a obchodního jména jsem si dovolila čerpat i z literatury a judikatury pojednávající o obchodním jménu tam, kde se toto použití jevílo jako vhodné a přínosné.

2. Obchodní firma

Obchodní firma je nehmotným statkem a právo k ní se řadí mezi práva k průmyslovému vlastnictví. Rozhodně není svou povahou věc, jakkoli užitečná a ovladatelná se nám může zdát. Není samostatným subjektem práva, ale pro takový subjekt má velký význam; důležitá je koneckonců i pro osoby ostatní, může sloužit jako vodítko při volbě obchodního partnera, při volbě mezi totožnými produkty různých výrobců atd. Současná úprava firemního práva je poměrně rigidní, což lze dovodit mj. z nemožnosti fyzické osoby-podnikatele zvolit si libovolnou firmu a po jejím zápisu do obchodního rejstříku podnikat pod ní a nikoli, jako je tomu nyní, povinně pod svým jménem a příjmením, případně ve spojení s dodatkem. Úprava ve vládním návrhu občanského zákoníku, sněmovní tisk č. 362/0 a 362/3 (dále jen „nový občanský zákoník“) tento zastaralý princip odstraňuje, čímž přispívá k větší volnosti firemního práva.

2.1 Historie obchodní firmy

V právním řádu našeho státu termín „obchodní firma“ poprvé použil zákon č. 1/1863 ř. z., **Všeobecný obchodní zákoník**, v posledním platném znění (dále jen „Všeobecný obchodní zákoník“), když ji ve svém článku 15 definoval následujícím způsobem: „*Firma kupcova jest jméno, pod kterým v obchodu svá jednání provozuje a podpis dává.*“ Firma tehdy představovala jen jméno, nikoli subjekt práva – v tomto ohledu se nelišila od firmy v dnešním pojetí.² Bežně se též označovala za „obchodní jméno“.³

Ve Všeobecném obchodním zákoníku jsme mohli nalézt úpravu firmy zvlášť pro kupce (obchodníka) plného práva a zvlášť pro společnosti – veřejnou obchodní společnost, komanditní a akciovou společnost. Pro poslední zbývající typ obchodní společnosti, společnost s ručením omezeným, byla firma upravena ve zvláštním zákonu o společnostech s ručením omezeným⁴.

Co se ochrany firmy dle Všeobecného obchodního zákoníku týče, právní úpravu bychom našli v jeho čl. 27, kde se hovoří o **bezprávném užívání firmy**. Firma byla dle tohoto předpisu chráněna od okamžiku zápisu do obchodního rejstříku. V případě náhrady škody pak rozhodoval obchodní soud, zda ke škodě došlo, a následně o její výši

² I tehdy se ale termín „firma“ občas používal nesprávně – právě v rozporu s předchozím tvrzením, když odkazoval na právní subjekt.

³ MRÁZEK, Josef. Obchodní firma a obchodní jméno. *Právní rádce*. 2001, č. 4, s. 7. ISSN 1210-4817.

⁴ Zákon č. 58/1906 ř.z.

volným uvážením. Tentýž soud také mohl nařídit „*uveřejnění nálezu na útraty odsouzeného*“.⁵

Všeobecný obchodní zákoník byl v roce 1950 zrušen občanským zákoníkem (zákon č. 141/1950 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Tento předpis poskytoval neformální ochranu „jménu“. Firemní právo tehdy přestalo existovat a obživlo opět až s novelizací zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, zákonem č. 103/1990 Sb. Právní úprava se tehdy vrátila k pojmu obchodní firmy, který používala zhruba jeden rok, než vešel v platnost zákon č. 513/1991 Sb., **obchodní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“). Tento právní předpis, jenž platí díky četným novelizacím dodnes, opustil dřívější terminologii a nahradil pojem „obchodní firma“ pojmem „obchodní jméno“. Obchodní jméno představovalo název, pod kterým podnikatel činil právní úkony při své podnikatelské činnosti.

Až **harmonizační novela** (zákon č. 370/2000 Sb.) obchodního zákoníku s účinností od 1.1.2001 vrátila pojem „obchodní firma“ zpět do zákonných ustanovení, aby se tak vrátila k přerušené pojmové tradici. Tento návrat vysvětluje důvodová zpráva tím, že předchozí úprava byla příliš široká a „*ztrácela reálný význam a racionalitu*“⁶, což se projevovalo zejména tím, že princip výlučnosti (tj. nemožnost nechat si zapsat či užívat obchodní jméno stejné či zaměnitelné s jiným již zapsaným) nemohl být a ani nebyl dodržován. Reálná možnost jeho dodržování byla tedy jednou z motivací pro změnu terminologie. Nový pojem obchodní firmy je užší než původní obchodní jméno a váže se na zápis do obchodního rejstříku – ten má tedy konstitutivní účinky. Vedle staronové terminologie zakotvuje tato novela také nárok subjektu dotčeného na svých právech neoprávněným užíváním firmy na vydání bezdůvodného obohacení, který lze uplatnit vůči osobě, jež firmu užívá neoprávněně.

Názory odborné veřejnosti na přijetí výše uvedené novely se různily – např. J. Dědič v *Hospodářských novinách*⁷ uvedl, že důvodem změny úpravy byl fakt, že nebylo možné zajistit ochranu obchodního jména pro všechny podnikatele z důvodu

⁵ MRÁZEK, Josef. Obchodní firma a obchodní jméno. *Právní rádce*. 2001, č. 4, s. 7. ISSN 1210-4817.

⁶ *Epravo.cz* [online]. 20.9.2000 [cit. 2011-11-11]. Důvodová zpráva k novele obchodního zákoníku. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/obchodni-pravo/duvodova-zprava-k-novele-obchodniho-zakoniku-143.html>>.

⁷ DĚDIČ, Jan. Obchodní zákoník pro malé podnikání. *Hospodářské noviny*. 2001, 26.1. Cit. in MRÁZEK, Josef. Obchodní firma a obchodní jméno. *Právní rádce*. 2001, č. 4, s. 6. ISSN 1210-4817.

neexistence celostátní evidence obchodních jmen, I. Pelikánová v Právním zpravodaji⁸ vymezila dopad změny právní úpravy toliko na právní jednání podnikatele navenek a nakonec K. Eliáš⁹ dovozuje totožnost pojmů „obchodní jméno“ a „firma“ co do právního významu. Samotní autoři obchodního zákoníku v tisku vyvraceli mylné výklady týkající se ustanovení firemního práva v novelizovaném předpisu¹⁰ - např. že fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku nemohou užívat dodatky ke svému jménu a příjmení, jelikož to vede k neplatnosti smluv jimi takto uzavřených, popřípadě že fyzické osoby užívající dodatky mají povinnost nechat se zapsat do obchodního rejstříku a tím pádem také vést podvojný účetnictví, apod.

2.2 Budoucnost obchodní firmy

Návrh nového občanského zákoníku, který byl v listopadu 2011 schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, i nadále operuje s pojmem „obchodní firma“. Nadále je firmou dle § 423 an. „*jméno, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku*“. Jménem se zde rozumí **název právnické osoby či jméno člověka** (dnes osoby fyzické) – ne však výlučně, fyzická osoba je oprávněna nechat si zapsat firmu jinou než své jméno, avšak i tato firma musí být zřetelně odlišitelná od firmy právnické osoby. Nový občanský zákoník zachovává zásadu jednotnosti a stanovuje též zásadu zákazu zaměnitelnosti a klamavosti firmy.

Ochrana firmy bude poskytována osobě, která ji po právu použije poprvé, čímž toto ustanovení výslovně zakotvuje **princip priority**. Dojde-li k zásahu do práv k firmě, je podnikatel oprávněn použít totožné prostředky, které jsou poskytovány při ochraně před jednáním nekalé soutěže. Nový občanský zákoník tedy opouští duplicitu (i když jen ve výčtu prostředků) současné úpravy. Zákonodárce již vypustil úpravu uveřejnění rozsudku, která je v současnosti výslovně uvedena v § 12 obchodního zákoníku, zatímco z ustanovení o nekalé soutěži byla vypuštěna již dříve.

2.3 Obchodní firma vs. obchodní jméno

Jak jsem již zmínila výše, význam pojmů „obchodní jméno“ a „obchodní firma“ není totožný. **Obchodní jméno** je (nebo spíše bylo), stejně jako obchodní firma, název.

⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena. Obnova firemního práva v obchodním zákoníku. *Právní zpravodaj*. 2000, č. 2, s. 4.

⁹ MRÁZEK, Josef. Obchodní firma a obchodní jméno. *Právní rádce*. 2001, č. 4, s. 5. ISSN 1210-4817.

¹⁰ BOHÁČEK, Martin, et al. *Falešné mýty kolem obchodního zákoníku*. *Hospodářské noviny* [online]. 2001, 12.1., [cit. 2011-11-16]. Dostupný z: <[http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article\[id\]=1003143](http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article[id]=1003143)>.

Konkrétně pak „název, pod kterým podnikatel činí právní úkony (nikoli tedy úkony faktické) při své podnikatelské činnosti“.

Obchodní zákoník definuje pojem **obchodní firma** (dále jen „firma“) ve svém § 8 – „Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.“

Před samotným srovnáním obou institutů je třeba vysvětlit si základní pojmy, se kterými budu posléze operovat. Pojmy „podnikání“ i „podnikatel“ jsou dle úpravy dřívější, jež používala pojem „obchodní jméno“, i dnešní prakticky totožné. Definici **podnikání** nalezneme v § 2 odst. 1 obchodního zákoníku – „Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem na vlastní jméno a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.“ Všechny tyto podmínky musí být splněny kumulativně, nelze tedy např. vykládat, že zaměstnanecký poměr je podnikáním, protože jde o soustavně vykonávanou činnost za účelem zisku prováděnou zaměstnancem apod.

Rozeznáváme dvě velké skupiny podnikatelů – podnikatele zapsané do obchodního rejstříku a podnikatele nezapsané. Podnikatelé se zapisují do obchodního (či obdobného) rejstříku buď povinně (nadace, korporace) či dobrovolně (fyzické osoby). Zde je ovšem nasnadě zdůraznit, že pokud fyzická osoba - podnikatel přestane vykonávat podnikatelskou činnost, status podnikatele ztrácí, na rozdíl od osoby právnické, která si ho zachová i přes svou nečinnost. Rozhodujícím kritériem pro podnikání právnických osob je tedy udělení veřejnoprávního povolení, ne podnikání samotné.

Podnikatelem může dle § 2 odst. 2 obchodního zákoníku být fyzická i právnická osoba, která a) je zapsána do obchodního rejstříku, b) podniká na základě živnostenského oprávnění, c) podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění dle zvláštních předpisů (např. zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů) nebo d) provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence dle zvláštního předpisu; k této definici je třeba přidat ještě jednu kategorii – zahraniční osoby dle § 23 obchodního zákoníku, které nesoustavně vstupují do vztahů s českými osobami (pokud by se jednalo o soustavné vztahy, již by taková osoba musela být zapsána v obchodním rejstříku).

Obchodní jméno v praxi sloužilo k provádění právních úkonů, podnikatel se jím *de facto* podepisoval; sloužilo též k odlišení jednotlivých podnikatelů při obchodním styku. Obchodní jméno měli jak podnikatelé zapsaní, tak nezapsaní v obchodním rejstříku – každý podnikatel měl své obchodní jméno.

Po novele došlo ke zrušení institutu obchodního jména a jeho nahrazení, při kterém se již rozlišovalo mezi podnikateli zapsanými v obchodním rejstříku, kteří od té doby mají svou obchodní firmu, a podnikateli nezapsanými – nezapsaná fyzická osoba činí právní úkony pod svým jménem a příjmením a nezapsaná právnická osoba pod svým názvem. Tyto jsou chráněny dle ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) a ustanovení o firmě se pro ně nepoužijí.

Firmou fyzické osoby je však stále její jméno a příjmení s nepovinným odlišujícím dodatkem (tato nepovinnost je korigována zásadou nezaměnitelnosti, viz kapitola 2.5 Zásady tvorby obchodní firmy), zatímco firmou právnické osoby je název, pod kterým je zapsána do obchodního rejstříku s obligatorním dodatkem specifikujícím právní formu právnické osoby.

2.4 Struktura obchodní firmy

Firmou fyzické osoby je, jak již bylo řečeno výše, její jméno a příjmení. V případě, kdy je nutno odlišit novou firmu od již existující stejné či podobné, se tak děje formou dodatku, který se v takovýchto případech stává obligatorním. Dodatek může mít charakter zejména místní či věcný, se vztahem k osobě či druhu jejího podnikání.

Firma právnické osoby se skládá ze dvou součástí – firemního kmene (*corpus firmae*) a firemního dodatku. **Firemní kmen** má pro každého podnikatele zásadní význam, neboť podle něj lze podnikatele snadno identifikovat a tento si pod ním též buduje svůj *goodwill*. Tato část je pro všechny podnikatele povinná, a proto se také běžně používá v obchodním styku. Právnickým osobám zákon neukládá, jakou podobu firemního kmene si mají zvolit, tudíž tato volba záleží čistě na jejich úvaze. Jediné, čím jsou právnické osoby limitovány, je zásada nezaměnitelnosti firmy a fakt, že firma nesmí působit klamavým dojmem. Při vytváření firmy je tak třeba respektovat pravidlo priority – nově zapisovaná firma nesmí být zaměnitelná či dokonce shodná s firmou již zapsanou. Hledisko zaměnitelnosti či klamavosti však každý vnímá různě, a navzdory tomu, že rejstříkový soud zapisovanou firmu zkoumá pouze z hlediska zaměnitelnosti či klamavosti¹¹, občas se stane, že zapíše i firmu klamavou či zaměnitelnou s jinou již

¹¹ Viz § 200da zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“).

existující. Pak záleží na dotčeném podnikateli, zda se mu vyplatí uplatnit své právo u soudu či zjednat nápravu jiným způsobem.

Firemních dodatků rozeznáváme několik druhů – osobní, věcný, smíšený a fantazijní. Mimo toto rozlišení existují ještě dodatky, které odlišují místo podnikání či sídlo, a dodatky označující právní formu právnických osob (posledně jmenované jsou obligatorní). Zákon předepisuje formu posledně jmenovaných dodatků pro každý typ obchodní společnosti a družstvo zvlášť (tutu úpravu nalezneme v obchodním zákoníku) a dále ve zvláštních předpisech (např. zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů).

2.5 Zásady tvorby obchodní firmy

České firemní právo je ovládáno několika zásadami, které musí dodržovat každý podnikatel po celou dobu svého působení na trhu. Prvotní je zcela jistě **zásada legality**, podle níž je třeba dodržovat zákonná pravidla a omezení při tvorbě a užívání firmy. Tato zásada se vztahuje na všechny podnikatele, kteří podléhají zápisu do obchodního rejstříku, ať už povinně či z vlastní vůle.

Z obchodního zákoníku lze dovodit **zásadu firemní povinnosti**, což znamená, že každý podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku (dále jen „podnikatel“) musí mít svou firmu. V návaznosti na to je nutno zmínit **zásadu jednotnosti**, totiž fakt, že každý podnikatel musí (a může) mít právě jednu firmu, i když vyvíjí svou obchodní činnost ve vícero provozovnách či odštěpných závodech.¹²

Zásada pravdivosti a jasnosti firmy je zcela přirozeným požadavkem na firmu; ta musí odpovídat skutečnosti a nesmí být zavádějící. Tak např. Vrchní soud v Praze judikoval, že součástí firmy obchodní společnosti nemůže být slovo „rozhodčí“ či „arbitrážní“, pokud nejsou stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zvláštního zákona.¹³ Firmou fyzické osoby je vždy jméno a příjmení této osoby; kvůli dodržení požadavku pravdivosti nelze ve firmě použít zkratky, zdrobněliny či další neoficiální podoby jména. Dodatek k této firmě musí být pravdivý, fyzická osoba provozující kadeřnický salon si nemůže např. nechat zapsat dodatek ve znění „pekař“ apod. Dodatek je pro fyzické osoby obligatorní jen v případech dle § 10 odst.1 obchodního zákoníku¹⁴.

¹² Narodil od Francie, kde je možné, aby jeden podnikatel měl obchodních jmen (*noms commerciaux*). několik.

¹³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. 7 Cmo 136/2010.

¹⁴ „Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě. K odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. U fyzické osoby postačí zpravidla k odlišení uvedení

Zásada nedělitelnosti vyjadřuje povinnost podnikatele užívat svou firmu v celém znění tak, jak je zapsána v obchodním rejstříku – tedy opět nepoužívat zkratky, zdrobněliny apod.

Další zásadou ovládající české firemní právo je **zásada výlučnosti** či **nezaměnitelnosti** – podnikatel si nesmí zapsat firmu stejnou či zaměnitelnou s již zapsanou firmou. Tato zásada platí pro celé území České republiky¹⁵ a je zásadním hlediskem při ukládání povinnosti změnit firmu.

Při posuzování zaměnitelnosti se přihlíží k dojmu průměrného zákazníka, nikoliv k plnému znění firem dotčených společností, přičemž zásadní význam mají prvky dominantní - tedy ty, jež jsou určující pro celkový dojem průměrného zákazníka. Na základě judikatury pak lze předpokládat, jaký způsob odstranění zaměnitelnosti bude soud pokládat za dostačující.¹⁶

Nejvyšší soud ČR¹⁷ vymezil pojem „**nezaměnitelnost firem**“ následujícím způsobem – každá firma obsahuje určité prvky, z nichž rozhodující pro zaměnitelnost jsou **prvky dominantní**. Zbývající slabé prvky již rozlišovací schopnost pro firmy nemají, při posuzování zaměnitelnosti jsou tedy irelevantní. Dominantní nebo též silné prvky oproti tomu takovou schopnost mají, a tudíž je třeba zaměnitelnost posuzovat podle nich. V citovaném případě šlo o dvě společnosti, jejichž firemní kmen obsahoval jedno totožné slovo. Jelikož je v rozhodnutí toto slovo zkráceno na H, použiji pro lepší ilustraci slovo „Haleluja“. Prvá společnost, Haleluja, s.r.o. se žalobou domáhala odstranění závadného stavu a žádala o uložení povinnosti žalované změnit svou firmu Haleluja G. E. CZ, s.r.o. tak, aby neobsahovala slovo „Haleluja“, a podat návrh na zápis změny do obchodního rejstříku. Je nutné podotknout, že před podáním žaloby však žalovanou společnost ještě vyzývala, aby svou firmu změnila, ta to však odmítla. Soud prvního stupně dospěl ke zjištění, že žalobkyni svědčí právo priority (svou firmu si nechala zapsat o více než deset let dříve než žalovaná) a firma žalované nesplňuje kritérium nezaměnitelnosti. Soud prvního stupně tedy žalobě vyhověl v plném rozsahu.

jiného místa podnikání. Má-li fyzická osoba stejné jméno s jiným podnikatelem působícím v témže místě, je povinna doplnit ve firmě údaj o jménu dostatečně odlišujícím dodatkem ve smyslu § 9 odst.1.“

¹⁵ VEČERKOVÁ, Eva. Obchodní firma a nekalá soutěž. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2008, č. 1, s. 32. ISSN 1210-9126.

¹⁶ Některé rejstříkové soudy při posuzování zaměnitelnosti mohou např. vyžadovat alespoň tři rozdílné prvky. In ELIÁŠ, Karel, DVORÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1990*. 5. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2006. ISBN 80-7201-624-5. s. 72-73.

¹⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2008, sp. zn. 32 Odo 1729/2006.

Odvolání žalované odvolací soud neshledal důvodným a argumentoval právě zaměnitelností obou firem a jejich dominantním prvkem. Dominantnost prvku „Haleluja“ je dle odvolacího soudu dána tím, *„že jde o prvek fantazijní, svým způsobem neobvyklý a že je ve firmě žalované umístěn na prvním místě, což vede k tomu, že právě tato část firmy žalované je pro zákazníky nejsnáze zapamatovatelná“*. Vzhledem k faktu, že se žalobkyně domáhala ochrany své firmy okamžitě, jakmile se dozvěděla o existenci žalované společnosti, neshledal soud podmínky pro odstranění zaměnitelnosti přidáním dvouslabičného slova, nýbrž považoval za správné vypuštění slova „Haleluja“ z firmy žalované a potvrdil tak rozsudek soudu prvního stupně. Dovolání žalované v této věci pak bylo shledáno nepřípustným.

Jiný způsob odstranění zaměnitelnosti můžeme nalézt v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. 32 Odo 873/2004. V tomto případě šlo o dvě společnosti, které užívaly své zaměnitelné firmy dlouhodobě vedle sebe a vybudovaly si pod nimi určitou pozici na trhu. Žalobkyně též neuplatnila své právo ihned, ale po nějakou dobu tolerovala závadný stav vzniklý užíváním zaměnitelné firmy žalované, což bylo důvodem, proč se Nejvyšší soud neztotožnil s názorem soudu prvního stupně a uložil žalované povinnost změnit svou firmu doplněním alespoň o jedno dvouslabičné slovo, namísto vypuštění dominantního prvku a jeho nahrazení slovem jiným.

3. Ochrana obchodní firmy

Způsobů právní ochrany obchodní firmy je vícero. Všechny ale vycházejí z platného práva České republiky, byť kodex či zákon, ve kterém je nalezneme, se liší. Nejprve je ale nutné stanovit základní podmínky ochrany firmy – v této souvislosti je třeba zmínit časové hledisko, jinými slovy od kterého okamžiku je (a může být) ochrana firmy subjektu, který o ni žádá, poskytována. Na základě tohoto kritéria rozlišujeme ochranu formální a neformální.

Dalším kritériem pro dělení způsobů ochrany může být aktivní legitimace, tj. který subjekt je oprávněn domáhat se ochrany firmy, případně může-li se domáhat ochrany firmy své či firmy jiného subjektu, jako tomu může být např. v případech aktivní legitimace právnických osob oprávněných hájit zájmy soutěžitelů.

Ochrana firmy je v neposlední řadě možné rozlišovat také na základě podmínek, jejichž naplnění je potřeba k tomu, aby se subjekt mohl této ochrany domáhat úspěšně. Jinými slovy podmínky uplatňování absolutní ochrany firmy jsou jiné oproti podmínkám podmiňujícím ochranu relativní, viz níže.

3.1 Ochrana formální

Ochrana formální je poskytována od **zápisu subjektu do obchodního rejstříku**, svědčí tedy pouze podnikateli již zapsanému. Po novelizaci obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb. došlo k posílení formální ochrany firmy, ačkoliv i neformální ochrana má stále v našem obchodním zákoníku své místo, i když ne tak silné jako dříve. Formální ochrana je upravena v ustanovení týkajícím se absolutní ochrany firmy.

3.2 Ochrana neformální

Ochrana neformální časově předchází ochraně formální; upravena je též v obchodním zákoníku. Její podstatou je ochrana názvu, pod kterým je jednáno (kýmkoliv) jménem společnosti před tím, než samotná společnost vznikne, tzn. před zápisem společnosti do obchodního rejstříku. Podmínkou ovšem je, že společnost vznikne a do obchodního rejstříku je zapsána pod původním názvem a společníci, popř. příslušný orgán jednání učiněné před vznikem společnosti do tří měsíců od vzniku společnosti schválí.¹⁸

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (vyhl. č. 64/1975, ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb., dále jen „Pařížská unijní úmluva“) zakotvuje ochranu

¹⁸ Viz § 64 obchodního zákoníku.

obchodního jména ve svém článku 8 a na rozdíl od české úpravy ochranu nepodmiňuje zápisem či registrací obchodního jména. Z tohoto důvodu tedy ochrana dle Pařížské unijní úmluvy rovněž spadá do oblasti ochrany neformální.

3.3 Předmět ochrany obchodní firmy

Je nezbytné definovat, co přesně je předmětem ochrany obchodní firmy, čemu konkrétně je ochrana poskytována. Chráněna je obchodní firma v podobě, v jaké je zapsána v obchodním rejstříku, a kvůli možnosti činit právní úkony ústně se ochrana vztahuje i na její znění.¹⁹

Neznamená to ale, že lze chránit pouze firmu jako celek. Ochrany se lze domáhat i v případě ohrožení či porušení práv k významné části firmy (u firem víceslovných). Např. při posuzování zaměnitelnosti firem není potřeba, aby zaměnitelné bylo výhradně kompletní znění firem, tyto případy se posuzují individuálně s přihlédnutím k okolnostem každého případu, a proto postačuje, je-li zaměnitelná i jen určitá část firem dotčených subjektů, pak hovoříme o tzv. dominantním prvku.

3.4 Právní prameny ochrany obchodní firmy

Nejzákladnějšími dokumenty, ze kterých úprava ochrany obchodní firmy v našem státu vychází, jsou ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. Normy s nižší právní silou (v našem případě jimi jsou zákony) pak můžeme nalézt jak v oblasti práva veřejného, tak soukromého. Tato práce je zaměřena na ochranu poskytovanou právem soukromým, konkrétně pak právem obchodním. Věnuji se ovšem i ochraně firmy dle ustanovení práva občanského hmotného a procesního, samostatná kapitola je rovněž vyhrazena ochraně dle předpisů práva veřejného.

3.4.1 Občanský zákoník

Relevantních ustanovení nalezneme v občanském zákoníku hned několik. Je ovšem nezbytné připomenout, že použití občanského zákoníku je vůči zákoníku obchodnímu subsidiární, tzn. občanský zákoník se použije v případě, že úpravu nenalezneme v obchodním zákoníku.

¹⁹ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Ochrana obchodní firmy. *Právní rádce*. 2007, roč. 7, č. 4. s. 24. Dostupné z: <<http://pravniciradce.ihned.cz/c1-20997610-ochrana-obchodni-firmy>>. ISSN 1213 - 7693.

V následujících podkapitolách naleznete pojednání o mimosoudních prostředcích ochrany práv k firmě, mezi které řadíme následující instituty – dohodu účastníků, ochranu pokojného stavu orgány státní správy a svépomoc.

3.4.1.1 Dohoda

Případem přednostního použití postupu dle občanského zákoníku bude aplikace § 3 odst. 2²⁰, který se zabývá smírným řešením rozporů účastníků právních vztahů. Cílem tohoto ustanovení je případný vyskytnuvší se rozpor vyřešit **dohodou účastníků**.²¹ V praxi k tomuto jednání může dojít např. současně se zpětvzetím žaloby či ještě před jejím podáním, pokud žalovaná či potenciální žalovaná strana uzná protiprávnost svého jednání na základě výzvy druhého účastníka.

Dohoda je praktickým vyjádřením **autonomie vůle** účastníků právních vztahů, jež je některými odborníky považována za nejdůležitější ze všech zásad soukromého práva vůbec. K jejímu uzavření je tedy třeba souhlasného projevu vůle všech účastníků, a to vůle svobodné, vážné a omylu prosté; vůle se dle obecných zásad občanského práva musí shodovat s jejím projevem.

Pro stranu, jejíž právo k firmě je porušeno, je důležité oznámit druhé straně, v kterém jejím jednání spatřuje porušení svého práva, a toto tvrzení též podpořit relevantními důkazy; pro větší váhu takového tvrzení se mi jeví vhodné uvést též příklady z judikatury či komentářové literatury, jež působí svou morální autoritou. Toto oznámení by mělo obsahovat i výzvu ke zdržení se závadného jednání²² a nejlépe být učiněno prokazatelnou formou, např. doporučeně prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, neboť taková výzva může později u soudu posloužit jako důkaz.

²⁰ „Fyzické a právnické osoby, státní orgány a orgány místní samosprávy dbají o to, aby nedocházelo k ohrožování a porušování práv z občanskoprávních vztahů a **aby případné rozpory mezi účastníky byly odstraněny především jejich dohodou.**“

²¹ Preference smírného řešení sporů je nakonec reflektována i v ustanoveních občanského soudního řádu v podobě smírního řízení před zahájením civilního soudního řízení či faktu, že soud usiluje o smír kdykoli v průběhu řízení.

²² Výzva ke zdržení se určitého jednání bude podle mého názoru asi zdaleka nejčastější, neboť jen málo osob by bez dalšího uposlechlo výzvy k odstranění závadného stavu, např. výzvy ke změně firmy apod.

3.4.1.2 Ochrana pokojného stavu

Ochranu pokojného stavu zaručuje § 5 občanského zákoníku.²³ Této ochrany se může domáhat každý, pokud došlo ke **zřejmému zásahu do pokojného stavu**, jenž mu svědčil. Zásah musí být zřejmý a musí směřovat proti pokojnému stavu, nejedná se ovšem o stav právní. Tento faktický stav dále musí nerušeně trvat po určitou dobu, a to dle okolností tak dlouho, až je možné mluvit o pokojném stavu.

Proti zásahu do takového pokojného stavu se lze domáhat ochrany výhradně u subjektu, jenž je určen zákonem, v těchto případech nelze užít svépomoci. Subjektem, u něhož se lze ochrany domáhat, výjimečně není soud, nýbrž orgán státní správy, kterým je obecní úřad pověřený výkonem státní správy. Místní příslušnost je pak určena místem, kde došlo k zásahu do pokojného stavu.

Obecní úřad při poskytování ochrany pokojnému stavu zkoumá pouze existenci pokojného stavu, případná existence subjektivního práva je pro něj irelevantní. Může zásah předběžně zakázat či přikázat obnovu předešlého stavu. Obě tyto varianty lze ovšem uložit i současně, navzájem se nevyklučují. Rozhodnutí o ochraně pokojného stavu netvoří překážku věci rozsouzené, tzn. i při uplatnění práva na ochranu pokojného stavu se lze domáhat ochrany soudní.

3.4.1.3 Svépomoc

Dalším druhem ochrany subjektivních práv, kterou upravuje občanský zákoník a jež lze užít k ochraně firmy, je **svépomoc**. Tento institut je *de facto* protikladem uplatňování subjektivních práv v soudním řízení a představuje též prolomení zásady, že v občanskoprávních vztazích nemůže jejich účastník jednostranně zasahovat do občanskoprávních vztahů (zásada rovnosti).²⁴ Primárně je totiž v právním státě k vynucování práva, resp. povinností na jeho základě, určena moc státní, která má v tomto oboru monopol.

Svépomoc dle § 6 občanského zákoníku je tak dovolenou výjimkou z obecného zákazu svépomoci, kterýžto lze dle Z. Pulkrábka²⁵ spatřovat v ustanovení § 4

²³ „Došlo-li ke zřejmému zásahu do pokojného stavu, lze se domáhat ochrany u příslušného orgánu státní správy. Ten může předběžně zásah zakázat nebo uložit, aby byl obnoven předešlý stav. Tím není dotčeno právo domáhat se ochrany u soudu.“

²⁴ FIALA, Josef, KINDL, Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1.díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. ISBN 978-80-7357-395-9. s. 29.

²⁵ PULKRÁBEK, Zdeněk. Svépomoc v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 7, s. 305.

občanského zákoníku, jenž stanoví povinnost státu poskytovat ochranu subjektivním právům. *A contrario* tedy osoby odlišné od státu mají tutéž činnost zakázána.

Tentýž autor pak podává vlastní definici svépomoci²⁶ – podle něj představuje přímé vynucení splnění povinnosti proti vůli povinného, kdy vynucení je vykládáno jako použití fyzického násilí či jeho hrozby; nejde však o násilí v obecném slova smyslu. Podstatou svépomoci je pak překonání odporu povinného, jenž není ochoten splnit určitou svou povinnost dobrovolně – v této fázi ještě vůbec nemusí existovat spor jako takový.

K. Eliáš²⁷ při příležitosti tvorby nového občanského zákoníku zdůrazňuje, že není možné zaměňovat pojem „svěpomoc“ se „svémocí“, jelikož tyto termíny mají zcela odlišný význam. **Svémoc** je projevem svévole, kdy subjekt prosazuje něco, nač ve skutečnosti nemá právo, nezřídka i vědomě, oproti tomu svěpomoc je třeba vnímat jakožto dovolenou ochranu vlastního práva, „*není-li po ruce vhodnější nástroj*“.

Svěpomoc je rychlý a účinný prostředek ochrany subjektivních práv, který však nelze použít k ochraně pokojného stavu či proti zásahu do právem chráněných zájmů. I přesto je ale svěpomoc obecně zakázána a povoleny jsou jen nemnohé výjimky.

Úpravu svépomoci nalezneme v § 6 občanského zákoníku, který stanoví následující: „*Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.*“

Předpokladem k zákonnému užití svépomoci je tedy několik podmínek – zásah do práva hrozí bezprostředně, tento zásah musí být neoprávněný a odvrátit jej lze jedine přiměřenými prostředky. Jedinou osobou, která je oprávněna k použití svépomoci, je ten, kdo je neoprávněným zásahem sám ohrožen, případně jeho zákonný zástupce. Všechny tyto podmínky musí být naplněny kumulativně, pokud by i jediná chyběla, jde o neoprávněné použití svépomoci, resp. exces z ní.

Bezprostřední hrozba zásahu znamená, že reálně takový zásah hrozí v bezprostřední budoucnosti; jak poznamenal Z. Pulkrábek²⁸, je zajímavé, že svěpomoc nelze použít proti zásahu trvajícím (na rozdíl od nutné obrany). Navzdory dikci zákona dospěl argumentací *a minori ad maius* k závěru, že pokud je přípustná svěpomoc proti zásahu bezprostředně hrozícím, tím spíše by měla být přípustná i proti zásahu trvajícím – což by mělo své opodstatnění zejména v případě, že jde o zásah, jenž

²⁶ PULKRÁBEK, Zdeněk. Svěpomoc v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 7, s. 303.

²⁷ ELIÁŠ, Karel. Proč se svěpomoci říká svěpomoc. *Právní rozhledy*, 2003, č. 10, s. 494. ISSN 1210-6410.

²⁸ PULKRÁBEK, Zdeněk. Svěpomoc v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 7, s. 305.

spočívá v opomenutí a poškozený se o nějaké hrozbě nemůže jakkoli dozvědět. S tímto jeho stanoviskem souhlasím, neboť jsem toho názoru, že není reálné požadovat po komkoli, aby věděl o všech hrozících zásazích do svého subjektivního práva a také se jim všem svépomocí bránil. Od podnikatele se samozřejmě očekává jistá míra profesionality a zvýšené obezřetnosti a pečlivosti, ale požadavek vědění o všech možných hrozbách není v lidských silách splnit. Jistě, lze namítnout, že i kdyby se zásahům do práva k firmě neubránil či o některém nevěděl, pořád by mu zbyla možnost bránit se soudní cestou, ale nebylo by přece jen lepší nezatěžovat již tak vytížené soudy, pokud by situaci bylo možné vyřešit za použití dovolené svépomoci? V takovém případě by zcela nepochybně bylo vhodné svépomoc upravit podrobněji a za použití co možná nejméně neurčitých termínů, méně než je tomu v současné době.

Při užití svépomoci se dále uplatňuje **zásada proporcionality**. Zásah, jehož dotčená osoba použije k odvrácení bezprostředně hrozícího zásahu, musí být co do intenzity a způsobu provedení přiměřený zásahu, jenž hrozil. Tato teze vede k tomu, že každý takový případ svépomoci je třeba posuzovat individuálně s přihlédnutím k jednotlivým okolnostem případu a nikoliv pouze mechanicky aplikovat relevantní ustanovení – tedy tentýž postup, jaký soud použije při posuzování nekalosoutěžního jednání. Mechanická aplikace právních norem s sebou nese vyšší pravděpodobnost nespravedlivého rozhodování; pokud soudce aplikuje totožné podmínky na různé případy bez jakéhokoli odlišení závažnosti následků, jejich rozsahu atd. (pokud mu to samozřejmě zákon dovoluje), může to v konečném důsledku vyústit ve vyšší počet justičních omylů a sníženou míru právní jistoty, což jsou v právním státě jevy nežádoucí. V takových případech by stát ještě navíc odpovídal za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím.

Z. Pulkrábek ve svém článku dále uvádí možná **přídavná kritéria pro posuzování svépomoci**, která by umožnila její snazší posouzení. Navrhuje posuzovat svépomoc z hlediska možnosti dovolání se pomoci státu a napravitelnosti hrozící újmy. Podle této teorie by se porovnávala újma, která může nastat výkonem svépomoci, s újmou, jež by nastala, kdyby nedošlo ke svépomocnému zásahu, přičemž by opět bylo nezbytné zkoumat, která z nich je vzhledem k daným okolnostem závažnější. Vzhledem ke svým výše uvedeným tvrzením se mi toto dle mého názoru užší pojetí svépomoci jeví přijatelnější než stávající úprava, i když na druhou stranu je možná diskutabilní, jak by se např. v případech nekalé soutěže prokazovala napravitelnost hrozící újmy – navrhovala bych tedy stanovit (resp. ponechat k úpravě judikatuře) alespoň přibližnou hranici, nad kterou by se hrozící újma považovala za nenapravitelnou. I přesto by však

taková úprava mohla i nadále způsobovat problémy, neboť utrpěná újma (a tím spíše újma teprve hrozící) se prokazuje jen obtížně. Řešením je tedy zvolit druhé hledisko – **možnost dovolání se pomoci státu**. K tomuto způsobu se přiklonil i K. Eliáš a jeho tým při sestavování nového občanského zákoníku, jelikož se do ustanovení o svépomoci (§ 14 nového občanského zákoníku) promítla právě možnost dovolání se pomoci státu, resp. předvídatelnost toho, že zásah veřejné moci nepřijde včas.

Zásah, proti němuž svépomoc směřuje, musí mít formu protiprávního jednání osoby, nelze se proto svépomocí bránit např. přírodním jevům a jiným právním událostem, neboť ty nejsou protiprávním jednáním a tudíž by vůči nim nebylo možno aplikovat ani státní donucení, které svépomoc, jak již bylo řečeno výše, nahrazuje. Ze stejného důvodu, tj. kvůli absenci protiprávnosti, nelze zasahovat svépomocí proti jednání v krajní nouzi či nutné obraně.

Protiprávní zásah může mít podobu konání (*facere*) či opomenutí (*omittere*). Oproti tomu svépomoc, jak již z významu tohoto slova vyplývá, může být pouze konáním. Nelze si představit situaci, ve které by oprávněný hájil a uhájil své právo pouhým nekonáním či opomenutím – takový stav by byl značně absurdní. Teoreticky možná je situace, kdy poškozený (ne zcela zkušený podnikatel), ač mu jeho právo zcela nepochybně svědčí, navzdory tomuto faktu nekoná, neužije svépomoci či jiných dovolených prostředků a posléze i svého práva podat návrh na zahájení občanskoprávního řízení (pohybujeme-li se v oblasti soukromého práva), a přesto v důsledku tohoto svého (ne)jednání určitým způsobem profituje např. proto, že mu protistrana nabídla „jistou kompenzaci“, ať už finanční či v jiné podobě, za to, že své právo neuplatní řádným způsobem. Takové jednání, jakkoli je pro oprávněného materiálně přínosné (ne však z dlouhodobého hlediska), je ovšem (a to nejen s ohledem na platné právo) nepřijatelné a rozhodně se nedá označit za obranu práva opomenutím.

Paradoxní je, že pokud bezprostředně hrozící protiprávní zásah nejenže není odvrácen, ale naopak přejde do pokojného stavu, již se proti němu bránit nelze, ba co více, úřední ochrana je pak poskytována pokojnému stavu na základě § 5 občanského zákoníku. I toto pravidlo má však jisté výjimky, ty však vycházejí z kritéria nemožnosti dovolat se zásahu státní moci (např. při únosu osoby)²⁹ a pro použití svépomoci za účelem ochrany firmy nemají příliš velký význam.

²⁹ PULKRÁBEK, Zdeněk. Svěpomoc v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 7, s. 306.

3.4.2 Občanský soudní řád

3.4.2.1 Předběžné opatření

Občanský soudní řád upravuje ve svém § 74 an. předběžné opatření. Je jedním z institutů zajišťovacího řízení a používá se tehdy, když je nutné prozatímně upravit poměry účastníků či v případě existence obavy, že výkon soudního rozhodnutí bude ohrožen. Podmínkou je tedy nezbytnost navrhované úpravy poměrů účastníků³⁰, tudíž soud nevyhoví návrhu účastníka, jenž po delší dobu strpěl zásah žalovaného do práv ke své firmě – toto jednání vylučuje nebezpečí z prodlení a popírá nezbytnost předběžného opatření.³¹

Účelem předběžného opatření je ochránit navrhovatele před vznikem škody či jiné újmy, obecněji řečeno prozatímně upravit vztahy subjektů - předběžné opatření tedy směřuje **do budoucna**, nikoli nazpět do minulosti.

Vydání předběžného opatření lze navrhnout před zahájením řízení ve věci samé, není ovšem vyloučeno podat návrh i po zahájení meritorního řízení, a to na základě § 102 občanského soudního řádu, je-li nutné prozatímně upravit poměry účastníků řízení. Účinky předběžného opatření jsou pouze dočasné a zanikají ex lege, není-li předběžného opatření již třeba, nepodá-li navrhovatel ve lhůtě návrh na zahájení řízení, bylo-li vydáno rozhodnutí ve věci samé či návrhu ve věci samé vyhověno nebylo. Soud je též oprávněn určit, že předběžné opatření bude trvat jen po určitou dobu, a to i bez návrhu.³²

Vydání rozhodnutí o nařízení předběžného opatření spadá do kompetencí předsedy senátu, přičemž příslušný k řízení o nařízení předběžného opatření je soud, který je příslušný k řízení ve věci samé dle obecných pravidel občanského soudního řádu, nestanoví-li ovšem zákon jinak. Účastníky tohoto řízení jsou navrhovatel a ti, kteří by účastníky byli, pokud by šlo o řízení ve věci samé. Toto řízení se v případech relevantních pro tuto práci zahajuje výlučně na návrh.

Existují tři typy předběžného opatření, pro ochranu firemního práva je však využitelný jen jeden – obecný typ, jehož úpravu nalezneme v § 76 občanského soudního řádu. Návrh na vydání předběžného opatření musí splňovat obecné náležitosti podání

³⁰ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 207/98. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-256-X. s. 48-50.

³¹ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 227/98. Tamtéž. s. 286-290.

³² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 1998, sp. zn. 25 Cdo 1847/98.

dle § 42 občanského soudního řádu³³, navíc je potřeba vylíčit skutečnosti, které osvědčují důvodnost zatímní úpravy. Formulace petitu musí být přitom natolik určitá, aby ho soud mohl převzít do rozhodnutí. Soud v žádném případě nemůže rámec navrhovaného předběžného opatření překročit, může ho pouze zúžit. Praktickou poznámku k formulaci petitu uvádí J. Macek v návaznosti na judikaturu Nejvyššího soudu České republiky³⁴: „V případě souběhu návrhu na vydání předběžného opatření a žaloby by návrh předběžného opatření neměl kopírovat žalobní petit.“ Existuje však výjimka u návrhu na vydání předběžného opatření a žaloby na zdržení se, „...nelze-li užít jiného přiměřeného a stejně účinného zajišťovacího prostředku“.³⁵

Dvě základní podmínky, které může navrhovatel ovlivnit formulací návrhu, uvedl Vrchní soud v Praze: „*Předpokladem pro vyhovění návrhu na nařízení předběžného opatření je jeho přiměřenost a přímá souvislost s vytýkaným zásahem do práv navrhovatele.*“³⁶ Přípustnost návrhu na vydání předběžného opatření je podmíněna též složením jistoty. Tato **jistota** je vratná a skládá se pro případ, že by uložením předběžného opatření vznikla druhé straně škoda či jiná újma. Pokud navrhovatel jistotu nesloží a zároveň se na něj nevztahuje osvobození od poplatků či neexistuje nebezpečí z prodlení, předseda senátu návrh na vydání předběžného opatření usnesením odmítne. V obchodních věcech činí výše jistoty 50.000,- Kč, což je polovina její předchozí výše. Toto snížení z mého pohledu nahrává určité skupině podnikatelů, jelikož se pro ně snížením jistoty stalo předběžné opatření dostupnějším, naopak pro jiné může být tato částka stejně likvidační jako předchozí dvojitá. Díky snížení tak mohou účastníci podáním návrhu na vydání předběžného opatření zkoušet pravděpodobnost úspěchu podání případné žaloby.

Pokud předseda senátu návrh neodmítne a za předpokladu, že navrhovatelem tvrzené skutečnosti dle názoru soudu odůvodňují vydání předběžného opatření, předseda senátu tak učiní ve formě usnesení. Dokazování se v tomto druhu soukromoprávního řízení neprovádí, využívá se zde institut osvědčení skutečností. Ani fakt, že oprávněnost nároku navrhovatele vyplyne až z provedeného dokazování či toto

³³ Podání musí být řádně datováno, podepsáno, adresováno příslušnému soudu a musí z něj být patrné, které věci se týká, kdo jej činí a co jím sleduje.

³⁴ MACEK, Jiří. Ochrana proti jednání nekalé soutěže předběžným opatřením. *Intelektuální vlastnictví a hospodářská soutěž*. 1995, č. 1.

³⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 9. 1929, sp. zn. R II 298/29, Vážný č. 9221.

³⁶ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 35/97. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-256-X. s. 270-273.

dokazování se jeví jako složité a rozsáhlé, neodůvodňuje odmítnutí návrhu na vydání předběžného opatření.³⁷

Předběžným opatřením lze účastníkovi uložit, aby něco vykonal (*facere*), něčeho se zdržel (*omittere*) či něco snášel (*pati*). V případě, že účastník tuto povinnost poruší, právní úkon, kterým tak učinil, se posuzuje jako neplatný.

Usnesení o nařízení předběžného opatření je vykonatelné okamžikem jeho vyhlášení, usnesení, které se nevyhlašuje, je vykonatelné doručením. Stává se také vymahatelným exekučním titulem.

3.4.2.2 Určovací žaloba

Dalším možným prostředkem ochrany firmy dle občanského soudního řádu je žaloba na určení, kterou může účastník uplatnit před podáním nároku dle § 12 či § 53 obchodního zákoníku. Tato možnost je pro žalobce výhodnější, díky ní může ušetřit jak čas, který by jinak zbytečně vynakládal na získávání důkazů a účast na jednáních, tak i náklady.

Určovací žaloba je upravena v § 80 písm. c) občanského soudního řádu. Žalobce přitom musí osvědčit naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah či právo je nebo není. Toto osvědčení je nezbytným předpokladem úspěšnosti určovací žaloby, přičemž naléhavý právní zájem je dle judikatury dán, jestliže by bez tohoto určení bylo právo žalobce nebo právní vztah, na kterém je účasten, ohroženo, popřípadě tam, kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým.³⁸ Zároveň ale Nejvyšší soud judikoval, že užití určovací žaloby není opodstatněné v případech, kdy lze žalovat na splnění povinnosti dle § 80 písm. b) občanského soudního řádu.³⁹ Navzdory předchozímu tvrzení však soudní praxe dovozuje naléhavý právní zájem na určení, pokud je „rozhodnutí o určovací žalobě způsobilé vytvořit pevný základ pro právní vztahy účastníků sporu a svými důsledky předejít případným dalším žalobám na plnění“.⁴⁰

³⁷ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 50/98. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-256-X. s. 279-281.

³⁸ Srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95.

³⁹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 12. 1924, sp. zn. Rv 11795/24, Vážný č. 3398, a rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. R 17/72, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

⁴⁰ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96.

3.4.3 Obchodní zákoník

Úprava ochrany firmy v obchodním zákoníku je, jak již bylo řečeno výše, dvojího druhu. Prvním typem je ochrana absolutní, která je poskytována na základě práva k firmě, které vzniká okamžikem zápisu firmy do obchodního rejstříku. Nelze ji tedy aplikovat na podnikatele, kteří nemají obchodní firmu. Druhým typem je ochrana relativní, která se aplikuje při nekalosoutěžním jednání v hospodářské soutěži.

3.4.3.1 Ochrana absolutní

Její právní úpravu nalezneme v § 12 obchodního zákoníku, který zakládá nejen aktivní a pasivní legitimaci osob, ale upravuje i prostředky, jež jsou tyto osoby oprávněny za účelem ochrany firmy použít.

*„(1) Kdo byl dotčen na svých právech **neoprávněným užíváním firmy**, může se proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích.*

(2) Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle tohoto zákona.

(3) Soud může účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.“

Aktivně legitimovaným je každý, kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy. Na první pohled by se mohlo zdát, že jím je pouze podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku, ale oprávnění podat žalobu má i podnikatel, jenž byl zapsán v obchodním rejstříku dříve, ale v současnosti již není, pokud v době, kdy zapsán byl, došlo k porušení jeho práva k firmě; rovněž pak nepodnikatel, který byl dříve podnikatelem zapsaným, a v neposlední řadě i osoba, která firmu zdědila.⁴¹

Pasivně legitimovaným může být prakticky kdokoli, kdo neoprávněně užívá cizí firmu. Termín neoprávněně užívání ovšem nelze vykládat doslovně tak, jak je užito

⁴¹ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-491-8. s. 54.

v zákoně, neboť by bylo nutné vyčkat a posléze prokazovat, že osoba neoprávněně užívá firmu dlouhodobě, resp. že firmu takto užila vícekrát než jednou. To by ovšem vedlo k absurdním závěrům, že ochrana je poskytována až po opakovaných útocích a nikoli okamžitě, jakmile dojde k zásahu do práva k firmě, a proto je namísto takovýto výklad odmítnout.

Absence či naopak přítomnost pasivní legitimace se posuzuje v každém případě zvlášť na základě konkrétních okolností – např. dle délky neoprávněného užívání firmy či jeho intenzita. Jinak se bude posuzovat podnikatel, který svou řádně zapsanou firmu užívá nepřesně, tj. ne zcela v souladu se zněním zapsaným v obchodním rejstříku, po krátkou dobu a zcela jiný bude pohled na osobu, jež užívá svou firmu zkresleně tak, že vyvolává její zaměnitelnost s firmou cizí, a navíc dlouhodobě. Dalšími pasivně legitimovanými osobami mohou být i osoby podnikající leč nezapsané v obchodním rejstříku či nepodnikatelé vůbec. I tyto osoby mohou užívat své jméno a příjmení, název či jiné označení nesprávně, a vyvolávat tak zaměnitelnost s cizí firmou.

Jednou z podmínek uplatnění absolutní ochrany firmy je **neoprávněné užívání firmy** zapsaného podnikatele. Zákon nám při interpretaci tohoto pojmu nepomůže, je třeba vycházet z literatury či judikatury, na základě nichž je možno s úspěchem tvrdit, že o neoprávněné užívání firmy jde v případech jejího užívání v rozporu s právními předpisy či veřejným zájmem nebo v případech ohrožení či porušení soukromého práva jiné osoby, které např. svědčí právo k dotčené firmě.⁴² Jak již bylo řečeno výše, lze se setkat s užíváním firmy v jiné než zapsané podobě nebo s užíváním firmy sice zapsané, avšak užívané takovým způsobem, že vyvolává zaměnitelnost s firmou jiného či je způsobilá vyvolat dojem o propojení s jinou osobou, ačkoli se toto nezakládá na pravdě. Jednáním porušujícím právo k firmě je současně možné naplnit znaky nekalosoutěžního jednání, tyto dvě kategorie se nevylučují a v žalobách je jejich kumulativní výskyt celkem častým jevem.

Absolutní ochrana firmy působí *erga omnes*. Každý, jemuž svědčí právo priority (tj. kdo po právu začal užívat firmu dříve) je oprávněn se jí dovolávat u orgánu k tomu určenému, kterým je samozřejmě nezávislý soud. Tento soud má povinnost ve věci rozhodnout (pokud jsou ovšem splněny veškeré náležitosti podání); pokud by nerozhodl, znamenalo by to odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*), což by vedlo k popření jedné ze zásad právního státu (a v praxi by takovéto jednání samozřejmě

⁴² LOCHMANOVÁ, Ludmila. Ochrana obchodní firmy. *Právní rádce*. 2007, roč. 7, č. 4. s. 24. Dostupné z: <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20997610-ochrana-obchodni-firmy>>. ISSN 1213 - 7693.

mohlo vést až k podání ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu a s velkou pravděpodobností též k úspěchu ve věci).

Předmětem absolutní ochrany firmy je obchodní firma sama – o tomto tvrzení nemůže být pochyb. Dále se ovšem lze setkat se dvěma odlišnými přístupy k tomu, zda absolutní ochrana náleží i jménu fyzické osoby a názvu právnické osoby, které nejsou zapsány v obchodním rejstříku. První názor zastává H. Heroldová⁴³, jež tvrdí, že je správné vykládat § 12 obchodního zákoníku extenzivně a jeho aplikaci dovolit i v případě ohrožení či porušení práv subjektů nezapsaných, kterým je ochrana poskytována již na základě § 11 (v případě osob fyzických) či § 19b občanského zákoníku (pro osoby právnické). Opačné stanovisko oproti tomu zaujímají L. Lochmanová⁴⁴ a E. Večerková⁴⁵. S jejich pojetím se ztotožňuji i já, neboť extenzivní výklad § 12 obchodního zákoníku by vedl k tomu, že „§ 12 by ztrácel svůj význam a smysl“.⁴⁶ Pokud bychom použili jazykový výklad, mohli bychom jednoduše říci, že „každý, kdo byl dotčen“ znamená skutečně i osoby nezapsané v obchodním rejstříku, a tudíž i tyto subjekty se mohou domáhat ochrany na základě § 12 obchodního zákoníku. Leč při použití výkladu systematického dospějeme k závěru, že z důvodu zařazení absolutní ochrany firmy do dílu III hlavy I části první obchodního zákoníku, který se věnuje obchodní firmě, je nutno extenzivní výklad odmítnout a § 12 použít pouze pro podnikatele, kteří jsou zapsaní v obchodním rejstříku (a tudíž mají svou obchodní firmu), zatímco osoby nezapsané mohou využít ochrany svého jména či názvu dle příslušných ustanovení občanského zákoníku, případně na základě speciálního zákona (např. zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o ochranných známkách“).

K úspěšnému uplatnění absolutní ochrany není potřeba, aby došlo k naplnění jednání nekalé soutěže, nemusí tedy mezi účastníky být soutěžní vztah, avšak pokud dojde jak k porušení práv k firmě, tak k nekalosoutěžnímu jednání, je možné uplatňovat

⁴³ HEROLDOVÁ, Hana In DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. ISBN 80-7273-071-1. s. 90.

⁴⁴ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Ochrana obchodní firmy. *Právní rádce*. 2007, roč. 7, č. 4, s. 24. Dostupné z: <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20997610-ochrana-obchodni-firmy>>. ISSN 1213 - 7693.

⁴⁵ VEČERKOVÁ, Eva In FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, a.s, MERITUM – výkladová řada, 2005. ISBN 80-86395-90-1. s. 40-41.

⁴⁶ LOCHMANOVÁ, Ludmila. Ochrana obchodní firmy. *Právní rádce*. 2007, roč. 7, č. 4, s. 24. Dostupné z: <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20997610-ochrana-obchodni-firmy>>. ISSN 1213 - 7693.

ochranu na základě § 12 obchodního zákoníku a současně i dle práva nekalé soutěže či zvláštních předpisů (např. zákon o ochranných známkách).

3.4.3.2 Ochrana relativní

Úpravu relativní ochrany firmy nalezneme v ustanovení § 44 an. obchodního zákoníku. Tato část obchodního zákoníku se zabývá nekalosoutěžním jednáním v hospodářské soutěži a obecně se dá rozdělit na dvě části – část, jež je společná všem nekalosoutěžním deliktům a nazývá se generální klauzule, a část speciální, zaměřená na jednotlivé skutkové podstaty jednání nekalé soutěže.

Ochrana poskytovaná následujícími ustanoveními nepůsobí jako ochrana absolutní *erga omnes*, což na postižitelnost nekalosoutěžního jednání klade další podmínku, kterou je nutnost **existence soutěžního vztahu** rušitele a poškozeného. Vztah mezi speciálními skutkovými podstatami nekalosoutěžního jednání a generální klauzulí je vztahem kumulativním, vždy musí dojít k naplnění znaků dle generální klauzule a posléze i k dalším, konkretizujícím znakům dle zvláštní skutkové podstaty. Jednání, které splní znaky generální klauzule, ale zároveň nelze podřadit pod žádnou z vyjmenovaných skutkových podstat, se nazývá nepojmenovaný nekalosoutěžní delikt. Naopak jednání soutěžitele, které nenaplní znaky generální klauzule, nemůže naplnit znaky žádné speciální skutkové podstaty nekalé soutěže.⁴⁷

Novela č. 370/2000 Sb. vyřešila dřívější problematiku výkladu okruhu aktivně legitimovaných osob a na základě platné právní úpravy lze říci, že ochrany proti jednání nekalé soutěže se mohou domáhat soutěžitelé, právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů, spotřebitelé, zákazníci a jiné osoby. Rozeznáváme tedy dvě velké skupiny **aktivně legitimovaných osob** – osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží ohrožena či porušena, a osoby, jejichž práva nekalou soutěží dotčena nebyla. Výše uvedené subjekty ovšem nedisponují totžnými prostředky (resp. ne všemi), což je odůvodněno jejich rozdílným postavením a způsobem, jakým mohou být nekalou soutěží dotčeny. I zde se tedy spotřebitel považuje za slabší stranu, a proto jsou mu poskytnuty určité výhody, naopak právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů a spotřebitelů má omezený okruh právních prostředků, jimiž může disponovat, a to z důvodu nedotčenosti jejich osobních zájmů.

⁴⁷ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 866/2009.

Soutěžitelem může být dle § 41 obchodního zákoníku fyzická či právnická osoba, která se účastní hospodářské soutěže, i když není podnikatelem. Účastenství v soutěži však nemusí být nepřetržité či opakované, teorie rozeznává i pojem soutěžitele *ad hoc*. Soutěžitelé jsou aktivně legitimovaní v případě všech skutkových podstat nekalé soutěže a mohou též použít všech nároků uvedených v § 53 obchodního zákoníku. Výjimkou z této skupiny aktivně legitimovaných jsou osoby, jež podnikají nepovoleně – jim je odepřena možnost domáhat se ochrany na základě § 44 an. obchodního zákoníku, a to kvůli nepřípustnosti způsobu, jakým se účastní hospodářské soutěže⁴⁸.

Spotřebitelem je dle § 52 odst. 3 občanského zákoníku „fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání“. Není jím tedy osoba právnická, což ostatně vyplývá z práva Evropské Unie.⁴⁹ Podmínkou pro možnost spotřebitele dovolávat se relativní ochrany je přímé dotčení jeho práv, z čehož vyplývá absence jeho aktivní legitimace v případech, kdy jednáním nekalé soutěže nemůže být osobně dotčen – např. při parazitování na pověsti.

Jak již bylo uvedeno výše, spotřebitel je v pozici slabšího, je mu tedy poskytována ochrana za zvláštních podmínek – **obrácení důkazního břemene** je jeho výraznou výhodou.⁵⁰ Pokud tedy spotřebitel uplatňuje nárok na zdržení se určitého jednání či odstranění závadného stavu v případech jednání dle § 44-47 a § 52 obchodního zákoníku, důkazní břemeno nese rušitel. Nejinak je tomu i v případě, kdy si spotřebitel nárokuje náhradu škody, přiměřené zadostiučinění či vydání bezdůvodného obohacení – rušitel musí dokázat, že škoda (újma) nebyla způsobena/bezdůvodné obohacení nebylo získáno jednáním nekalé soutěže. I přesto však důkazní břemeno částečně leží na straně spotřebitele, který musí prokázat, pokud o žádá o jejich náhradu či vydání, výši škody, rozsah a závažnost jiné újmy a povahu a rozsah bezdůvodného obohacení.

⁴⁸ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 1996, sp. zn. 3 Cmo 703/94. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-245-X. s. 57-61.

⁴⁹ Srov. čl. 2 písm. a) směrnice 2005/29/ES.

⁵⁰ A právě díky tomuto zvýhodnění mohou soutěžitelé tihnout k „použití“ nastrčeného spotřebitele, jenž uplatní nárok v soudním řízení místo nich a oni se tak mohou vyhnout mnohdy složitému dokazování. In HAJN, Petr. Kdo má dokazovat a kdo vysvětlovat ve sporech z nekalé soutěže?. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3. roč., č. 3, s. 71. ISSN 1213-5313.

V praxi není využití žalobních nároků spotřebiteli příliš časté, snad díky nižší míře právního povědomí či neochotě účastnit se soudních řízení. Nový občanský zákoník ponechává institut obrácení důkazního břemene v platnosti v totožném znění, i nadále tedy zůstane zachována zvýhodněná pozice spotřebitele v těchto sporech.⁵¹

Další aktivně legitimovanou osobou je **zákazník**. Pojem „zákazník“ byl do zákona zakomponován novelou v roce 2010 a je širší než pojem „spotřebitel“, jelikož zákazníkem může být i právnická osoba v postavení kupujícího. Okruh prostředků, které má zákazník dle stávající úpravy k dispozici za účelem ochrany, je totožný s prostředky poskytnutými spotřebiteli – oba mohou uplatnit všechny prostředky uvedené v § 53.

V novém občanském zákoníku tento pojem částečně nahradil stávající pojem „spotřebitel“, jak je patrné již z generální klauzule nekalé soutěže v § 2976. Obrácení důkazního břemene však dle budoucí úpravy zůstane pro případy, kdy žalobu podá spotřebitel, nikoli zákazník (viz výše).

Právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů a spotřebitelů⁵² jsou při uplatňování právních prostředků proti nekalosoutěžnímu jednání limitovány jednak okruhem prostředků, jelikož mohou užít pouze nárok zdržovací a nárok na odstranění závadného stavu, a jednak co do případů, ve kterých jsou aktivně legitimovanými subjekty. Obdobně jako spotřebitelé nemají aktivní legitimaci v případech dle § 48 – 51 obchodního zákoníku, a to z důvodu nedotčenosti jejich vlastních zájmů.

Pasivně legitimovaným subjektem je v případech jednání nekalé soutěže rušitel, za kterého je považován soutěžitel, jenž narušuje čistotu hospodářské soutěže. Soutěžitel však nemusí být jediným pasivně legitimovaným subjektem, u některých skutkových podstat mohou být rušitelem i pomocné osoby.

§ 44 odst. 1 obchodního zákoníku podává definici **nekalé soutěže**: „*Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům. Nekalá soutěž se zakazuje.*“

Výše citovaná generální klauzule vyžaduje současné splnění tří podmínek, bez jejichž naplnění nelze uvažovat o jednání nekalé soutěže. Jsou jimi jednání v hospodářské soutěži, rozpor s dobrými mravy soutěže a způsobilost tohoto jednání

⁵¹ Srov. § 2989 nového občanského zákoníku.

⁵² Nový občanský zákoník nahrazuje tento pojem pojmem „právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků“, přičemž tuto legislativní zkratku nijak nedefinuje, lze se tedy domnívat, že dojde ke zpřísnění podmínek nekalosoutěžního jednání díky širšímu významu pojmu „zákazník“.

přivodit újmu jiným soutěžitelům či spotřebitelům. Tyto znaky musí splňovat každé nekalosoutěžní jednání postižitelné pouze na základě generální klauzule i jednání, která spadají pod některou zvláštní skutkovou podstatu z demonstrativního výčtu, který nalezneme v § 44 odst. 2 obchodního zákoníku.

Jednání v hospodářské soutěži samozřejmě předpokládá v prvé řadě existenci hospodářské soutěže jako takové. Hospodářská soutěž je „*souběžná snaha soutěžitelů na trhu o dosažení hospodářského prospěchu či jiné hospodářské výhody*“.⁵³ Je tedy nutná pluralita soutěžitelů (alespoň dva), kteří se musí setkávat na jednom trhu – lhostejno zda jím bude trh výrobků či služeb. Produkty či služby nabízené těmito soutěžiteli nemusí být zcela totožné, postačí jejich podobnost⁵⁴ – jinými slovy musí mezi těmito soutěžiteli existovat soutěžní vztah.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 106/2001, publikoval názor, podle něhož pro rozhodnutí, zda jde o jednání v hospodářské soutěži, je rozhodné, zda bylo jednání subjektu motivováno **soutěžním záměrem**. Pokud ano, můžeme hovořit o jednání v hospodářské soutěži.

P. Hajn obohatil terminologii soutěžního práva o výraz „**soutěžní situace**“, kdy vycházel z teze, že v případě vztahů (zde tedy soutěžních vztahů) jde o vůli subjektu, který do vztahu ze své svobodné vůle vstoupí, zatímco v soutěžní situaci se může ocitnout i bez své vůle, či, dovolím si tvrdit, i proti ní, a proto se označení „situace“ jeví přílehavější než „vztah“.⁵⁵

Výsledkem soutěžního jednání nemusí být hospodářský prospěch soutěžitele, z generální klauzule vyplývá pouze způsobilost přivodit újmu jiným účastníkům soutěže či spotřebitelům. Dosažení takového prospěchu tedy nepřipadá při posuzování naplnění kritérií generální klauzule vůbec v úvahu, nehledě na to, že u určitých skutkových podstat je z jejich podstaty jednání za účelem dosažení hospodářského prospěchu přímo vyloučeno.

Rozpor s dobrými mravy soutěže je druhou podmínkou nekalosoutěžního jednání. Zde je ovšem nutné zdůraznit odlišnost dobrých mravů soutěže a dobrých mravů obecně. Soutěžní prostředí je již z podstaty věci prostředím konkurenčním, kde

⁵³ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-740-5. s. 239.

⁵⁴ Teorie však uznává existenci soutěžního vztahu *ad hoc*, který lze aplikovat v případech vzdálených předmětů činnosti soutěžitelů.

⁵⁵ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-491-8. s. 202.

se odehrává leckdy dravý boj o zákazníka, který by dle měřítek (obecných) dobrých mravů neobstál. Z tohoto důvodu se na základě judikatury vytvořila kategorie dobrých mravů soutěže, které jsou na dobrých mravech zcela nezávislé a rozhodně nelze vždy konstatovat, že jednání, jež odporuje dobrým mravům, odporuje zároveň dobrým mravům soutěže a naopak.

Dobré mravy soutěže nejsou neměnnou kategorií, mění se v čase v souladu s vývojem společnosti a jejich posouzení v konkrétním případě je proto vždy na úvaze soudu, který musí brát v potaz všechny okolnosti případu. Nikde v zákoně také nenajdeme jejich definici. Podstatu dobrých mravů soutěže shrnul Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 14. 3. 2006, sp. zn. 32 Odo 1230/2005, následujícím způsobem: *„S ohledem na doposud publikovanou judikaturu lze dovodit, že dobré mravy netvoří uzavřený normativní systém. Jsou spíše měřítkem etického hodnocení konkrétních situací a jejich souladu s obecně uznávanými pravidly slušného a poctivého jednání. Proto rozpor jednání s dobrými mravy je třeba posuzovat v každém případě individuálně s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem jednání účastníků v příslušném období a jejich tehdejšímu postavení.“*

Trváním podmínky rozporu s dobrými mravy soutěže se zabýval Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 20. 9. 2004, sp. zn. 3 Cmo 40/2004 – *„Znak rozporu s dobrými mravy není pro určité jednání znakem trvalým, zejména v těch případech, kdy má právo proti nekalé soutěži umožnit oprávněnému v určitém smyslu monopolní postavení na trhu. Takové postavení, vzniklé například zavedením nového výrobku, který významně obohacuje soutěžní nabídku, lze umožnit soutěžiteli jen po určité době, nikoli jednou pro vždy. (...) Pokud zde není ještě formální ochrana z průmyslových práv, je třeba dát přednost již volné soutěži na trhu před zájmem jednoho soutěžitele a umožnit volné užívání určitého řešení po uplynutí určité doby výhradního práva pro toho, kdo s ním přišel.“* V daném případě šlo o nekalosoutěžní jednání spočívající v „nasednutí do rozjetého vlaku“, kdy se žalobce domáhal ochrany určitého produktu, který byl jediný svého druhu na českém trhu. Po čase jej ovšem začal napodobovat žalovaný, proti němuž žalobce směřoval svou žalobu za účelem ochrany svého postavení na trhu. Soud však došel k závěru, že toto jednání žalovaného již díky uplynutí určité doby není nadále v rozporu s dobrými mravy soutěže a potvrdil tak rozhodnutí soudu prvního stupně, s kterýmžto názorem se posléze ztotožnil i Nejvyšší soud v dovolacím řízení.

Rovněž je důležité zdůraznit, že rozpor s dobrými mravy soutěže nemusí být úmyslný ani nedbalostní, k zavinění se nepřihlíží. Postačuje tedy objektivní rozpor jednání s dobrými mravy soutěže, na vůli rušitele se nehledí.

Poslední podmínkou jednání nekalé soutěže je **způsobilost přivodit újmu jiným soutěžitelům či spotřebitelům**. Ke vzniku újmy tedy nemusí fakticky dojít, stačí, že takový stav hrozí. Z tohoto důvodu není nutno dokazovat, že újma vznikla či její případný rozsah – ovšem jen v případě, že navrhovatel nežádá přiměřené zadostiučinění v penězích, náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení.

Jak již bylo řečeno výše, pro soutěžní prostředí je typický konkurenční boj, soutěžitelé se v oblasti hospodářské soutěže musí chovat soutěžním způsobem. Nelze tedy po nich spravedlivě žádat bezvýjimečné dodržování zásady *neminem laedere*, neboť to by mohlo vést ke snížení konkurenceschopnosti či omezení hospodářské soutěže vůbec. Pokud by soutěžitel nemohl usilovat o vlastní hospodářský prospěch na úkor jiného, zbývala by mu jediná možnost – hledat nové oblasti na trhu, dosud nepokryté, což sice v určitých oborech v návaznosti na moderní vývoj lze, ale zcela jistě ne donekonečna. Soutěžní prostředí by tak pomalu ale jistě vymizelo, a místo něj by existoval jeden subjekt s monopolním postavením, jež by nikdo nemohl ohrozit. Tato představa je naprosto nežádoucí, a proto je třeba připustit (v určité míře ovšem) výjimku ze zásady nikomu neškodit a dovolit soutěžitelům „škodit“ si navzájem, avšak přípustným způsobem a v určitých mezích.

Újma, jež hrozí, může být materiální, jinými slovy hmotná škoda, či nemateriální. Příkladem nekalosoutěžního jednání, jež může mít za následek způsobení hmotné škody (ušlého zisku) je vyvolání nebezpečí záměny (viz níže). Totéž jednání může vést i k újmě nemateriální ve formě poškození dobré pověsti soutěžitele, oba následky tak mohou nastat současně jedním jednáním.

Zákon sice hovoří o způsobilosti přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům, používá číslo množné, avšak postačuje pokud je jednání způsobilé přivodit újmu subjektu jedinému⁵⁶ – i tady ovšem záleží na individuálních okolnostech, neboť každý člověk má odlišné schopnosti vnímání a úsudku.⁵⁷ Opačné stanovisko však zaujal ESD ve věci Nissan⁵⁸, kdy zdůraznil, že pokud

⁵⁶ POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-491-8. s. 205.

⁵⁷ Vezmeme-li například jedince nepozorného, dítě či osobu se sníženou schopností vnímání, zcela jistě nepůjde o spotřebitele průměrného a jednání, které je způsobilé tyto osoby oklamat, nebude automaticky jednáním nekalé soutěže.

by byl klamavou praktikou uveden v omyl pouze jeden či několi spotřebitelů, „*nebylo by ji možné označit za nekalosoutěžní jednání*“.

Díky těmto odlišnostem se za účelem usnadnění posuzování nekalosoutěžního jednání (a zcela jistě i usnadnění dokazování) vyvinul **institut průměrného spotřebitele** (zákazníka). Výklad tohoto pojmu podal Evropský soudní dvůr (nyní Soudní dvůr Evropské Unie, dále jen „ESD“) když v případě Gut Springenheide⁵⁹ judikoval, že „*průměrný spotřebitel je v rozumné míře dobře informovaný a v rozumné míře pozorný a opatrný*“. Tento termín se postupem času ještě více konkretizoval, avšak i přesto je nutno jej interpretovat v každém konkrétním případě s ohledem na okolnosti a s přihlédnutím k ustálené judikatuře ESD.⁶⁰ Například Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006 na judikaturu ESD přímo odkazuje; v současné době je tedy průměrným spotřebitelem takový spotřebitel, „*který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory (jak je vykládáno Evropským soudním dvorem)*“.

Vývoj pojmu „průměrný spotřebitel“ dle mého názoru trefně vyjádřila D. Ondřejová: „*Lze však zaznamenat významný vývoj v jeho pojetí, když se ze zcela běžného, nikoliv přílišnými znalostmi a obezřetností oplývajícího spotřebitele a spotřebitele, který jen velmi málo sleduje dění kolem sebe a je tedy snadno zklamatelny, stává tzv. „spotřebitel evropský“, který je průměrně inteligentní, bystrý, pozorný na to, aby „prohlédl“ běžné reklamní klamání a nedal se příliš snadno přesvědčit a zlákat reklamním tvrzení k nákupu. (...) Ze spotřebitele vnímaného jako prostý, nepřilíš vzdělaný jedinec se stává spotřebitel, kterého lze označit jako „starostlivého otce rodiny*“.“⁶¹

S hlediskem průměrného spotřebitele se v české judikatuře můžeme setkat v řadě případů, jelikož slouží jako rozhodné hledisko při posuzování zaměnitelnosti. Lze se s ním setkat např. v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2009, sp. zn. 3 Cmo 96/2009.⁶² Žalobcem v této věci bylo občanské sdružení Business Angels

⁵⁸ Rozsudek ESD ze dne 16. 1. 1992, sp. zn. C-373/90, věc Nissan.

⁵⁹ Rozsudek ESD ze dne 16. 7. 1998, sp. zn. C-210/96, věc Gut Springenheide GmbH, Rudolf Tusky v. Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt – Amt für Lebensmittelüberwachung.

⁶⁰ ESD se problematikou průměrného spotřebitele zabýval mj. v těchto případech: Lloyd v. Klijsen, Pall/Dalhausen, Nissan atd.

⁶¹ ONDŘEJOVÁ, Dana. Hledisko tzv. průměrného spotřebitele v nekalé soutěži. *Obchodněprávní revue*. 2009, 1. roč., č. 8, s. 227. ISSN 1803-6554.

⁶² Viz MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodní firmy a nekalé soutěže. II. díl*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-410-0. s. 422-429.

zabývající se tzv. andělským investováním, tj. podporou rozvoje podnikání zapojováním soukromého kapitálu a nikoli vyhledáváním a snahou o dosažení zisku z vložené investice. Žalovaným byla obchodní společnost Business Angels Investment, a.s., která podnikala ve více oborech, z nichž jedním bylo zhodnocování vkladů soukromých subjektů. Žalobce tvrdil, že toto jednání poškozuje jeho dobrou pověst, která je pro andělské investování nezbytná, dále též práva k žalobcovu názvu a z jeho ochranné známky a také že žalovaný jedná nekalosoutěžně, zejména že se dopouští vyvolání nebezpečí záměny a parazitování na pověsti.

Soud prvního stupně však žalobu v celém rozsahu zamítl a uložil žalobci nahradit náklady řízení žalovanému. Argumentoval zejména tím, že neshledal zaměnitelnost názvu žalobce s obchodní firmou žalovaného, dále pak že mezi žalobcem a žalovaným neexistuje vztah hospodářské soutěže a že žalobce v řízení neprokázal závadnost jednání žalovaného. Nárok z práv k ochranné známce žalobce také neuznal.

Žalobce rozsudek v celém rozsahu napadl odvoláním, ve kterém argumentoval oprávněností nároků ze všech jím uplatňovaných titulů. Jako podstatu sporu vymezil fakt, že žalovaný převzal do své firmy podstatnou část žalobcova názvu i jeho ochranné známky, navíc se s žalovaným setkávají na totožné oblasti trhu, což dle jeho tvrzení jen zvyšuje možnost jejich zaměnitelnosti. Šetření, jež prováděla ohledně činnosti žalovaného ČNB, údajně rovněž snižovala možnost žalobce věrohodně oslovit veřejnost se svou nabídkou.

Vrchní soud v Praze coby soud odvolací shledal odvolání zčásti důvodným a neztotožnil se s právním hodnocením skutkového stavu soudem prvního stupně. Zabýval se otázkou zaměnitelnosti označení stran a aplikoval výše zmiňované hledisko průměrného spotřebitele s tímto odůvodněním: *„K posuzování zaměnitelnosti soud přitom přistupuje z hlediska pro ten účel vytvořeného „průměrného spotřebitele“, jenž v sobě sjednocuje („průměruje“) zkušenosti, vědomosti, pocity a dojmy v úvahu přicházejících adresátů nabídky, možných zákazníků či spotřebitelů, tak, aby soud si mohl vyřešit otázku, nakolik tvrzené závadné jednání bylo způsobilé takového „průměrného“ spotřebitele ovlivnit v jeho dalším jednání a rozhodování. Míra pozornosti takového průměrného spotřebitele není přitom jen povrchní či zběžná, ale předpokládá se pro něho „rozumná míra pozornosti a opatrnosti.“*⁶³

⁶³ Srov. Viz MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodní firmy a nekalé soutěže. II. díl.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-410-0. s. 425.

Nesporným bylo právo priority žalobce k názvu „Business Angels“, odvolací soud došel také k závěru, že firma žalovaného z pohledu veřejnosti nesplňuje požadavek nezaměnitelnosti. Spojení „Business Angels“ je dle jeho názoru natolik dominantní, že potlačuje význam zbývající části kmene firmy žalovaného (slovo Investment), které sice naznačuje obor podnikání žalovaného, jelikož ovšem oba účastníci působí v tomtéž oboru, riziko zaměnitelnosti tím jen stouplu. Zbývající části označení obou stran řízení nejsou s to zaměnitelnost vyloučit, naopak mohou dle názoru soudu vést k myšlence o propojenosti obou účastníků. Odvolací soud rovněž konstatoval zásah žalovaného do práv žalobce z ochranné známky.

Odvolací soud se dále zabýval otázkou rozporu s dobrými mravy soutěže. Fakt, že žalovaný jako dominantní část své obchodní firmu zvolil téměř celý název žalobce a použil ho tedy i pro svou reklamu, ačkoliv mohl vybírat z nepřeberného množství variant dostatečně se odlišujících označení, „*beze zbytku naplňuje generální klauzuli nekalé soutěže dle § 44 odst. 1 obchodního zákoníku*“. Takovéto jednání zároveň naplňuje i podmínku způsobivosti vyvolat nebezpečí záměny se žalobcem (§ 47 obchodního zákoníku).

Odvolací soud judikoval porušení práv ke zvolenému názvu žalobce ze strany žalovaného dle § 19b odst. 2 občanského zákoníku, porušení práv z ochranné známky i porušení zákazu nekalé soutěže dle § 44 odst. 1 obchodního zákoníku. Z odůvodnění vyplývá, že označení účastníků jsou zaměnitelná a užíváním své firmy žalovaný jedná nekalosoutěžně, což je navíc umocněno ještě dominantností spojení „Business Angels“ a neobvyklostí slova „Angels“, jež upoutá na první pohled. Uložil tedy povinnost žalovanému změnit svou obchodní firmu tak, že z ní vypustí slovo „Angels“ (slovo „Business“ samo o sobě zaměnitelnost nevyvolává), což odpovídá požadavku přiměřenosti i vzhledem k době, po kterou si žalovaný budoval svůj *goodwill* pod stávající obchodní firmou. Vypuštěním slova „Angels“ se tak zároveň předešlo i možné klamavosti firmy žalovaného, jehož jeho předmětem podnikání andělské investování (vzhledem k prokázaným faktům) rozhodně nebylo.

3.4.3.2.1 Vyvolání nebezpečí záměny

Vyvolání nebezpečí záměny je první z relevantních skutkových podstat nekalosoutěžního jednání, kterým může rušitel zasáhnout do práv k firmě jiného. Jeho úpravu nalezneme v § 47 obchodního zákoníku, jehož znění je inspirováno článkem 10bis odst. 3 bod 1 Pařížské unijní úmluvy.

Za takové jednání tedy dle písm. a) příslušného ustanovení považujeme „užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku užívaného již po právu jiným soutěžitelem, pokud je takové jednání způsobilé vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele“.⁶⁴

Toto ustanovení chrání firmu z hlediska její zaměnitelnosti, nechrání firmu samotnou coby nehmotný statek, což odlišuje ochranu firmy dle § 12 a § 47 obchodního zákoníku. Podstatou vyvolání nebezpečí záměny je situace, kdy se soutěžitel vydává za jiného ze zjištěných důvodů, za účelem získání prospěchu v hospodářské soutěži. Podmínkou pro možnost podřazení jednání pod tuto skutkovou podstatu je kumulativní naplnění všech tří znaků generální klauzule a způsobilost předmětného jednání vyvolat nebezpečí záměny (přímé nebezpečí záměny) či klamně představy o propojení se soutěžitelem jiným (nepřímé nebezpečí záměny). Toto nebezpečí postačí v rovině teoretické, tedy jako hrozba, k uvedeným následkům ve skutečnosti dojít nemusí.

Ve vztahu k ochraně absolutní je ochrana dle § 47 obchodního zákoníku obsahově širší, i když se částečně kryjí. Významným rozdílem je fakt, že k uplatnění ochrany dle § 47 nemusí k faktické záměně skutečně dojít, její hrozba plně postačí a ochrana je tak poskytována ve větším množství případů.

Posuzování zaměnitelnosti je otázkou právní, nikoli skutkovou. Jak uvádí judikatura⁶⁵, k zodpovězení otázky zaměnitelnosti určitého označení nelze zadat znalecký posudek, avšak skutková zjištění učiněná soudem jsou podkladem, z něhož se úsudek soudu odvíjí.

Pro naplnění znaků této skutkové podstaty se nevyžaduje úmysl ani vědomí rušitele o zaměnitelnosti předmětných označení.⁶⁶ Zavinění je tedy koncipováno jako objektivní, přičemž rozhodující je celkový dojem průměrného spotřebitele.

Vyvolání nebezpečí záměny může mít vícero podob – může jít o používání firmy, která je s výjimkou pár přehozených písmen totožná s jinou již existující, nebo jí naopak některá písmena či znaky mohou oproti firmě s právem priority chybět, podnikatel také může využít odlišností v psaném a mluveném projevu a anglicky psaný text jen česky foneticky přepsat apod.⁶⁷

⁶⁴ § 47 postihuje více způsobů jednání, já uvádím pouze ta, která jsou pro tuto práci relevantní.

⁶⁵ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2009, sp. zn. 3 Cmo 96/2009.

⁶⁶ MUNKOVÁ, Jindřiška. *Právo proti nekalé soutěži. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-543-8. s. 72.

⁶⁷ SMEJKAL, Vladimír. *Nekalá soutěž na internetu. Právní rádce*. 2002, č. 2, s. 12.

3.4.3.2.2 Parazitování na pověsti

§ 48 obchodního zákoníku definuje parazitování na pověsti jako „využívání pověsti podniku, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele s cílem získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl“.

Předmětem ochrany je tedy pověst podniku, výrobků či služeb soutěžitele. K. Eliáš tuto pověst specifikoval jako jakoukoli tržně využitelnou pověst soutěžitele, nikoli tedy jen *goodwill* obecně, ale též „*vlastnost označovanou často jako image*“.⁶⁸

Podmínkou postižitelnosti takového jednání je úmysl získat prospěch pro sebe nebo pro jiného, kterého by ovšem daný soutěžitel jinak nedosáhl. Zásadním je existence úmyslu, nikoli skutečné získání prospěchu, k němuž nemusí ani dojít.⁶⁹

Na rozdíl od předchozího ustanovení zde nejde o snahu soutěžitele být zaměněn s jiným, ale o kořistění z cizí pověsti a její využití za účelem zlepšit své vlastní postavení v hospodářské soutěži. Nemusí k tomu docházet pouze v reklamě, i když tam se parazitování projevuje asi nejčastěji, ale postačí, pokud soutěžitel neoprávněně použije firmu jiného s úmyslem „pomoci“ v hospodářské soutěži sobě nebo jinému, mít větší šanci prodat svůj výrobek, pokud si ho lidé spojí se známým výrobcem či značkou apod. V dnešní době je rovněž častým jevem parazitování v prostředí internetu, kde má poškozený subjekt menší šanci protiprávní jednání odhalit a následně proti němu zakročit. Literatura popisuje např. „*uvádění odkazů k proslulým společnostem (v původním textu mylně označovaným jako firmy) v určitém oboru hospodářské soutěže, jež ovšem nemají s provozovatelem www stránek vůbec nic nebo jen velmi málo společného*“ nebo používání názvu příznačného pro výrobek konkrétního subjektu v lehce pozměněné verzi pro výrobek svůj (v popisovaném případě šlo o známou nemrznoucí směs Fridex).⁷⁰

⁶⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-583-4. s. 329.

⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 188.

⁷⁰ SMEJKAL, Vladimír. *Nekalá soutěž na internetu. Právní rádce*. 2002, č. 2, s. 12.

3.4.3.2.3 Případová studie

Ráda bych zde zmínila jeden typický a do očí bijící příklad parazitování na pověsti ze současné judikatury, v němž parazitování spočívalo ve volbě obchodní firmy žalovaného.⁷¹ Žalobkyní v tomto případě byla společnost BOHEMIA SEKT, a.s., která, jak je veřejnosti dobře známo, podniká v oboru (nikoli výlučně) alkoholických nápojů. Typickým výrobkem, který si běžný člověk téměř vždy představí po vyčtení její firmy, je šumivé víno *Bohemia Sekt*, lidově též označované „šampus“ či „Bohemka“ (o významu zlidovělých označení v tomto případě viz níže).

Žaloba byla směřována proti třem žalovým, prvním byla společnost BOHEMKA s.r.o., která měla udělenou výlučnou licenci k ochranné známce BOHEMKA pro třídu výrobků a služeb 33 – alkoholické nápoje. Tato ochranná známka ovšem zanikla výmazem ke dni 26. 4. 2002. Samotná první žalovaná vznikla v roce 2000 s předmětem podnikání koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, od května 2003 svůj předmět činnosti rozšířila i na výrobu nápojů včetně alkoholických (krom piva a mléčných výrobků) a zprostředkování obchodu, ocitla se tedy na stejné oblasti trhu jako žalobkyně.

Žalovaná číslo dvě, společnost Soare sekt a.s. v letech 2001 až 2002 vyráběla, nabízela k prodeji a prodávala šumivé víno s označením *Bohemka*. Později, v letech 2003 – 2005 první žalovaná toto šumivé víno vyráběla na lince pronajaté od žalované číslo dvě, která ho posléze nabízela k prodeji a prodávala, tato činnost však byla v roce 2005 zakázána předběžným opatřením.

Třetí žalovaná, společnost SKLOVÍN s.r.o., víno *Bohemka* v roce 2004 zakoupila, nabídla k prodeji a prodala.

Soud prvního stupně provedeným dokazováním zjistil, že vzhled obou předmětných šumivých vín, tj. *Bohemka* a *Bohemia Sekt*, je velice podobný a oba výrobky jsou snadno zaměnitelné, liší se však v ceně. Dále z výzkumu za tímto účelem provedeného vyplynulo, že větší část veřejnosti používá pro výrobek žalobkyně hovorové označení „Bohemka“ či „šampus“. Dalším důkazem byl test MF DNES, jenž ukázal, že v odpovídající kategorii sektů se výrobek žalobkyně umístil na prvním místě, zatímco výrobek první žalované dopadl nejhůře.

Na základě výše uvedeného soud prvního stupně dovedl, že „*první žalovaná vznikla s úmyslem parazitovat na pověsti žalobkyně a jejích výrobků a tento svůj úmysl realizovala již volbou své obchodní firmy a následně pak v součinnosti s druhou*

⁷¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4933/2009.

žalovanou výrobou, nabídkou k prodeji a prodejem šumivého vína pod označením „Bohemka“, které bylo zaměnitelné se zavedeným výrobkem žalobkyně, šumivým vínem značky „Bohemia Sekt“, a mohlo vyvolat mylnou domněnku, že se jedná o výrobek žalobkyně; žalované takto jednaly s cílem získat pro výsledky vlastního podnikání prospěch, jehož by jinak jako soutěžitelé nedosáhly“. Naplnily tak všechny tři znaky jednání nekalé soutěže dle generální klauzule – jednání v hospodářské soutěži, rozpor s dobrými mravy soutěže i způsobilost přivodit újmu jiným soutěžitelům či spotřebitelům. Mimo to jejich jednání naplnilo ještě znaky zvláštních skutkových podstat klamavého označení výrobků a služeb (§ 46), vyvolání nebezpečí záměny (§ 47) a parazitování na pověsti (§ 48 obchodního zákoníku). Soud však neshledal rozpor s dobrými mravy soutěže při užívání firmy „BOHEMKA“ první žalovanou, a to ani navzdory faktu, že tato vyrábí šumivá vína, stejně jako žalobkyně, a je tak jejím přímým konkurentem. Uložil tedy první žalované zdržet se použití označení „Bohemka“ pro víno, jež vyrábí, a zdržet se nabídky k prodeji a prodeje vína s názvem *Bohemka* či obsahujícím slovo „Bohemka“, dále omluvu za zásah do práv žalované a uložil jí též zaplatit žalobkyni peněžité zadostiučinění. Druhé žalované uložil pouze zdržet se nabídky k prodeji a prodeje vína s názvem *Bohemka* či obsahujícím slovo „Bohemka“. Ve zbytku žalobu zamítl – žalobkyně žádala mj. též uložit první žalované povinnost změnit svou obchodní firmu, aby neoznačovala inkriminované označení „BOHEMKA“ a podat návrh na zápis změny do obchodního rejstříku.

Žalobkyně a první dvě žalované napadly rozhodnutí soudu prvního stupně odvoláním. Vrchní soud v Praze coby soud odvolací po provedení dokazování konstatoval, že jednání dle formálního práva, tedy i z ochranné známky a obchodní firmy, nevylučuje závěr, že jde o jednání nekalosoutěžní. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že podmínky generální klauzule byly naplněny, jelikož účastníci se setkávají na totožné části trhu, jejich jednání bylo motivováno soutěžním záměrem a užívání předmětného označení je rovněž způsobilé přivodit žalobkyni újmu, jelikož si veřejnost toto označení právě s ní a jejími výrobky spojuje.

Odvolací soud se odchýlil od závěru soudu prvního stupně co do posouzení rozporu s dobrými mravy soutěže při používání obchodní firmy první žalované. Již volbu a užívání této firmy označil za jednání klamavé a způsobilé vyvolat nebezpečí záměny, v první řadě ale též parazitující na pověsti žalobkyně a jejích výrobků.⁷² Úmysl

⁷² Použil při tom termín „nasednutí do rozjetého vlaku“, jinak též černé pasažerství (překlad z anglického *free riding*), obecně též neoprávněné těžení z výkonů jiného soutěžitele za účelem získání výhody způsobem, jenž je soutěžně nepřijatelný.

první žalované parazitovat na pověsti žalobkyně spatřoval i v podobě ochranné známky první žalované a za situace, kdy ve firmě první žalované není žádný dominantní prvek způsobil ji odlišit od označení příznačného pro žalobkyni, jde o stav nežádoucí, vyvolaný volbou obchodní firmy první žalované, jenž jde napravit toliko vypuštěním slova „BOHEMKA“ z firmy žalované.

Rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tím způsobem, že odmítl přiznat žádané peněžité zadostiučinění, třetí žalované uložil zdržet se nabídky k prodeji a prodeje vína s názvem *Bohemka* či názvem obsahujícím slovo „Bohemka“, a, v pro nás nejdůležitějším výroku, uložil první žalované **povinnost změnit svou obchodní firmu** tak, aby neobsahovala slovo „BOHEMKA“, a podat návrh na zápis změny do obchodního rejstříku.

První žalovaná rozsudek samozřejmě napadla dovoláním, jež ovšem Nejvyšší soud ČR neshledal důvodným. V odůvodnění mj. odkázal na své dřívější rozhodnutí ze dne 17. 1. 2000, sp. zn. 29 Cdo 603/2000, kde konstatoval, že *„pokud si žalovaný zvolil jako obchodní jméno (dnes tedy firmu) typické označení výrobků žalobce, nejedná se o ochranu obchodního jména, poněvadž ve vztahu mezi účastníky nejde o neoprávněné užívání obchodního jména; otázka oprávněného užívání obchodního jména žalovaným se tak stala otázkou nekalé soutěže. (...) Formální právo užívat zapsané obchodní jméno musí ustoupit hmotnému právu na ochranu jednání nekalé soutěže.“* Stejně tak v citovaném rozsudku dospěl k závěru, že lze uložit rušiteli, aby změnil svou firmu tak, aby neobsahovala určité slovo, a podal návrh na zápis změny do obchodního rejstříku a dle svých slov tento názor Nejvyšší soud ČR zastává i nadále.

4. Právní prostředky ochrany obchodní firmy

Nároky z titulu ochrany práv k firmě se uplatňují v **civilním řízení**, jehož úpravu nalezneme v občanském soudním řádu, na nějž tímto odkazují. Zmíním se alespoň o podání návrhu na zahájení řízení ve věci samé, kterýžto úkon podléhá soudnímu poplatku, jehož výše je určena zvláštním předpisem.⁷³ Pokud není soudní poplatek zaplacen společně s podáním návrhu na zahájení řízení, vyzve předseda soudu k jeho zaplacení a určí k tomu lhůtu, pokud není poplatek zaplacen ani v této lhůtě, soud řízení zastaví.

Před uplatněním právních prostředků je možné zajistit ochranu firmy mimosoudně pomocí ochrany proti zásahu do pokojného stavu či svépomocně⁷⁴. Je také přípustné využít předběžného opatření před zahájením řízení či po něm⁷⁵. V této kapitole se budu věnovat právním prostředkům ochrany firmy dle § 12 a § 53 obchodního zákoníku. Obě uvedená ustanovení poskytují tytéž prostředky s jedinou výjimkou – institut uveřejnění rozsudku je pro nekalosoutěžní jednání zakotven v § 155 odst. 4 občanského soudního řádu.

Právní prostředky ochrany firmy se člení na dvě větší skupiny – prostředky s funkcí zabraňovací a prostředky s funkcí náhradovou či kompenzační. **Zabraňovací funkci** mají žaloba na zdržení se nekalosoutěžního jednání a žaloba na odstranění závadného stavu, zatímco žaloba na přiznání přiměřeného zadostiučinění, žaloba na náhradu škody a žaloba na vydání bezdůvodného obohacení jsou **prostředky kompenzační**.

Teorie dále rozděluje žalobní nároky dle jejich charakteru na **majetkové** (náhrada škody, bezdůvodné obohacení a přiměřené zadostiučinění poskytnuté v penězích) a **nemajetkové** (zdržení se protiprávního jednání, odstranění závadného stavu, přiměřené zadostiučinění v nepeněžitě formě).

Všechny výše uvedené prostředky lze uplatňovat jednotlivě⁷⁶ či kumulativně v závislosti na povaze závadného jednání, vzniklé újmy a v neposlední řadě i požadavcích žalobce.

⁷³ Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ Viz kapitola 3.4.1.2 Ochrana pokojného stavu a 3.4.1.3 Svépomoc.

⁷⁵ Viz kapitola 3.4.2.1 Předběžné opatření.

⁷⁶ S výjimkou uveřejnění rozsudku, viz kapitola 4.6 Uveřejnění rozsudku.

4.1 Nárok zdržovací

Zdržovací nárok se uplatňuje prostřednictvím žaloby zápůrčí (negatorní) zejména v případech, kdy žalovaný má sice zapsanou svou firmu, avšak ve skutečnosti užívá jinou, která je zaměnitelná s již zapsanou firmou jiného soutěžitele, či užívá firmu sice svou, ale ne v podobě, jež byla zapsána, čímž vyvolává nebezpečí zaměnitelnosti firem (např. užíváním zkratky). Zásadně však tento nárok nelze s úspěchem uplatnit proti podnikateli se zaměnitelnou firmou, která je již zapsána v obchodním rejstříku, neboť ten je dle zákona povinen takovou firmu užívat.⁷⁷ Jejím zapsáním však nedošlo k odstranění překážky zaměnitelnosti či klamavosti, a proto je nutné použít nároku odstraňovacího a požadovat, aby žalovaný změnil svou firmu a podal návrh na zápis změny firmy do obchodního rejstříku.

Zápůrčí žaloba směřuje jako jediná z prostředků ochrany firmy **do budoucna** a v ideálním případě nebude po jejím uplatnění zapotřebí používat jiný z níže uvedených prostředků, tj. žádat vydání bezdůvodného obohacení, přiměřené zadostiučinění či náhradu škody ani odstranění závadného stavu - za určitých okolností tedy může působit toliko preventivně⁷⁸ - ovšem pouze při obraně proti nekalé soutěži, neboť zdržovací nárok dle § 12 obchodního zákoníku lze uplatnit až po faktickém porušení práv k firmě, na rozdíl od úpravy § 53, kdy postačí hrozba zásahu do těchto práv.

Zápůrčí žalobou lze postihnout protiprávní jednání, jež v minulosti začalo a dosud trvá či jehož opakování hrozí.⁷⁹ Nelze postihnout nekalosoutěžní jednání, k němuž sice došlo, avšak v době, kdy se o něm rozhoduje, je již ukončené a nehrozí nebezpečí, že se bude opakovat. D. Ondřejová zmiňuje příklad situace, kdy opakování závadného jednání nehrozí – skutkovou podstatu „porušování obchodního tajemství“.⁸⁰ Navzdory tomuto výkladu však přesto dochází k zamítání zápůrčích žalob navzdory existenci nebezpečí jejich opakování, k čemuž se kriticky vyjadřuje O. Hruša ve svém článku⁸¹, kde srovnává rozhodovací praxi českých a německých soudů v otázkách zdržovacího nároku z nekalé soutěže. Cituje též dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

⁷⁷ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 3 Cmo 808/93. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 32-34.

⁷⁸ HRUDA, Ondřej. Zdržovací nárok ve věcech nekalé soutěže – nenastal čas „přítvrdit“?. *Právní rozhledy*. 2010, č. 18. ISSN 1210-6410. s. 657.

⁷⁹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 32 Odo 1568/2006.

⁸⁰ ONDREJOVÁ, Dana. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. ISBN 978-80-7357-505-2. s. 91.

⁸¹ HRUDA, Ondřej. Zdržovací nárok ve věcech nekalé soutěže – nenastal čas „přítvrdit“?. *Právní rozhledy*. 2010, č. 18. ISSN 1210-6410. s. 661.

ze dne 24. 7. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2346/2007, a dále ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 32 Odo 189/2005, v nichž Nejvyšší soud opakovaně došel k závěru, že nelze vyhovět zápůřčí žalobě, pokud již závadné jednání bylo ukončeno, neboť pro rozsudek je rozhodný stav v době jeho vyhlášení. Ve srovnání s rozhodováním německých soudů se tato rozhodnutí s ohledem na účel zákonné úpravy, jímž by měla být ochrana soutěžitelů a spotřebitelů proti nekalosoutěžním praktikám, jeví jako nepříliš logická, k čemuž se ostatně vyjádřil i Ústavní soud ČR. Konstatoval, že výše uvedený postup je „ryze formalistický a ignoruje účel úpravy nekalé soutěže v obchodním zákoníku, kterým je ochrana před agresivními, nemravnými a škodlivými praktikami ostatních soutěžních subjektů“.⁸²

Německé právo upravuje institut zdržovacího nároku, který je založen na předchozím protiprávním jednání a nastoluje vyvratitelnou domněnku v případě, že se soutěžitel již jednou jednání nekalé soutěže dopustil. Tehdy se hrozba opakování nekalosoutěžního jednání presumuje a není ji tedy již třeba nijak prokazovat. Tato domněnka lze vyvrátit téměř ve všech případech pouze tak, že se rušitel neodvolatelně zaváže od předmětného jednání upustit, a sjedná se smluvní pokuta pro případ, že svůj závazek nedodrží.⁸³ Pokud není ochoten se takové dohody zúčastnit, přirozeně to vyvolá dojem, že zamýšlí v závadném jednání pokračovat i nadále, což ztíží jeho procesní postavení. Toto řešení se mi jeví jako jednoduché a zároveň účinné (což prokazuje i německá soudní praxe), a proto by jeho převzetí mohlo být pro naši úpravu nekalé soutěže jedině přínosem.

V praxi se jeví problematickou formulace žalobních petitů na zdržení se závadného jednání. Tyto nemohou být příliš široké či dokonce kopírující znění zákona, ale ani příliš úzké, neboť by pro žalovaného bylo příliš snadné je obejít. Takový petit, pokud by byl přejat do výroku rozsudku, je nevykonatelný, což mj. potvrdil i Vrchní soud v Praze.⁸⁴

⁸² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 9. 2009, sp. zn. IV. ÚS 27/09.

⁸³ HRUDA, Ondřej. Zdržovací nárok ve věcech nekalé soutěže – nenastal čas „přítvrdit“?. *Právní rozhledy*. 2010, č. 18. ISSN 1210-6410. s. 661.

⁸⁴ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 1159/94.

4.2 Nárok odstraňovací

Na rozdíl od nároku na zdržení se protiprávního jednání nárok odstraňovací směřuje **do minulosti** a jeho účelem je odstranění příčin⁸⁵ závadného jednání, nepůsobí tedy preventivně. Opět je namístě vhodná formulace petitu, jež musí zohledňovat typ závadného jednání, následky jím způsobené a nejvhodnější možný způsob jejich odstranění tak, aby bylo možné obnovení zákonného stavu, který existoval před protiprávním zásahem. Žalovanému tak lze např. uložit, aby fakticky zničil reklamní letáky uvádějící závadnou firmu či změnil v té době existující závadný stav (podal návrh na zápis změny obchodní firmy v obchodním rejstříku).

K odstranění závadného stavu za situace, kdy jeden podnikatel užívá svou řádně zapsanou firmu zcela v souladu se stavem zápisu v obchodním rejstříku, ale přesto je toto jeho jednání postižitelné, jelikož vyvolává nebezpečí záměny s jiným podnikatelem či mylné představy o jejich propojení, je žaloba odstraňovací nejvhodnějším nástrojem. Je tedy třeba formulovat petit tak, aby z něj jednoznačně vyplývala povinnost žalovaného změnit svou firmu vhodným způsobem, aby vyhovovala zásadám zákazu zaměnitelnosti a klamavosti. Tento „vhodný způsob“ změny firmy pak plně závisí na znění firem v konkrétním případě, inspiraci je možno čerpat z judikatury. Je možné uložit žalovanému, aby změnil svou firmu tak, aby neobsahovala kmen určitého slova či celé slovo⁸⁶, pokud je dominantním prvkem obou firem, lze též uložit, aby z kmene své firmy určité slovo či slovní spojení vypustil nebo naopak aby nějaké slovo či slova přidal, přičemž volba těchto slov je ponechána na vůli žalovaného, kterýžto závěr můžeme nalézt již v judikátu Vážný č. 13741. Při ukládání povinnosti žalovaného změnit svou firmu je podstatným hlediskem doba, po kterou žalobce „toleruje“ závadný stav – srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2009, sp. zn. 3 Cmo 96/2009, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. 32 Odo 873/2004.

Ke změně firmy soud určí přiměřenou lhůtu, přihlédne přitom k tomu, zda je žalovaným osoba fyzická či právnická, neboť u osoby právnické musí přihlédnout k tomu, že je potřeba změnit její zakladatelský dokument, což může být např. u akciové

⁸⁵ Nikoliv následků, neboť to je podstatou institutu navrácení v předešlý stav. Jakkoli je co největší možné přiblížení se k původnímu stavu žádoucí, zde jde spíše o odstranění překážek obnovení zákonného stavu. In ONDREJOVÁ, Dana. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. ISBN 978-80-7357-505-2. s. 98.

⁸⁶ Srov. výše citované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2009, sp. zn. 3 Cmo 96/2009, kdy bylo uloženo žalovanému změnit svou firmu tak, aby neobsahovala slovo „Angels“.

společnosti časově náročnější než u podnikatele - fyzické osoby. Tato lhůta však nesmí být ani příliš dlouhá, aby nebyl zbytečně udržován protiprávní stav a nedocházelo tak např. k dalším újmám na straně žalobce.

Na první pohled se dopady tohoto nároku mohou zdát ne příliš citelnými pro žalovaného ve srovnání např. s náhradou škody, ale nemusí tomu tak být vždy. Pokud např. podnikatel již vynaložil finanční prostředky na reklamu, firemní štíty, letáky atd., po uložení povinnosti změnit firmu se tyto mohou stát zcela nepoužitelnými a on musí vynaložit další náklady a úsilí, které by jinak mohl investovat mnohem užitečněji, což může být svým způsobem vnímáno také jako určitý druh újmy.

4.3 Nárok na vydání bezdůvodného obohacení

V obchodním zákoníku úpravu institutu bezdůvodného obohacení nenalezneme, musíme tedy aplikovat ustanovení § 451 an. občanského zákoníku. Každý, kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí získané bezdůvodné obohacení vydat. Bezdůvodným obohacením je dle § 451 odst. 2 majetkový prospěch získaný a) plněním bez právního důvodu, b) plněním z neplatného právního úkonu, c) plněním z právního důvodu, který odpadl či d) majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

Z výše uvedených variant pro naše účely přichází v úvahu pouze varianta **majetkového prospěchu získaného z nepoctivých zdrojů**, kam lze zařadit majetkový prospěch získaný v rozporu s dobrými mravy, kteréžto jednání nemusí být ovšem vždy postižitelné dle norem trestního práva.⁸⁷ P. Hajn pojem „nepoctivé zdroje“ vykládá ve smyslu zdrojů právem nedovolených.⁸⁸

Rozsah bezdůvodného obohacení a nepoctivost zdroje dokazuje vždy žalobce a pokud neprokáže opak, platí domněnka poctivosti zdroje nabytí majetkového prospěchu. Dokazování rozsahu bezdůvodného obohacení nemusí být vždy snadné, Vrchní soud v Praze se s tímto problémem vypořádal ve svém rozhodnutí sp. zn. 3 Cmo 186/96, kdy stanovil, že přes neznalost přesné výše částky bezdůvodného obohacení musí být žalobní petit natolik určitý, že po doplnění náležitého údaje bude výše požadovaného peněžitého nároku dána.⁸⁹

⁸⁷ FIALA, Josef, KINDL, Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1.díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. ISBN 978-80-7357-395-9. s. 770.

⁸⁸ HAJN, Petr. *Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži.* Brno: Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-210-2282-5. s. 245.

⁸⁹ MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-245-X. s. 260-262.

Nový občanský zákoník upravuje bezdůvodné obohacení v § 2991 an., přičemž bezdůvodné obohacení získané neoprávněným zásahem do práv k firmě či nekalosoutěžním jednáním je kvalifikováno jako získání majetkového prospěchu protiprávním užitím cizí hodnoty. Tento způsob získání lze podřadit pod obecnější pojem obsažený v § 2991, který mluví o obohacení „bez spravedlivého důvodu“. Důvodová zpráva tento termín ještě konkretizuje, resp. nastiňuje, na základě jakých hledisek je možné usuzovat absenci spravedlivého důvodu při nabytí majetkového prospěchu – těmito hledisky jsou např. zásady slušnosti ve spojení s (ne)existencí právního důvodu nabytí daného majetkového prospěchu.

4.4 Nárok na přiměřené zadostiučinění

Jak shrnul Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí sp. zn. 3 Cmo 684/95, účelem vydání přiměřeného zadostiučinění je satisfakce žalobce a zároveň sankce žalovaného. Jeho funkce je tedy především satisfakční, je nástrojem k odstranění újmy výhradně nemateriálního charakteru. Více k tomuto judikoval Vrchní soud v Praze ve výše citovaném rozhodnutí: „*Pokud oprávněnému vznikla hmotná újma, prostředkem nápravy může být pouze náhrada škody, event. vydání bezdůvodného obohacení. Nelze připustit, aby (např. z důvodu obtížného prokazování výše škody) si cestou požadavku na zaplacení přiměřeného zadostiučinění oprávněný řešil jemu vzniklou újmu hmotnou.*“⁹⁰ Přiměřené zadostiučinění lze však požadovat rovněž k vyrovnání újmy, jejíž důsledky jsou materiálního charakteru.⁹¹

Pokud žalobce uplatňuje nárok na vydání přiměřeného zadostiučinění, leží na něm důkazní břemeno, musí tedy prokázat, že žalovaný jednal nekalosoutěžně a důsledkem tohoto jednání žalovanému vznikla nemajetková újma (vyjma případů, kdy je žalobcem spotřebitel). Naplnění znaků jednání nekalé soutěže však samo o sobě nestačí k přiznání nároku na zadostiučinění.⁹²

⁹⁰ MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-245-X. s. 255-260.

⁹¹ VEČERKOVÁ, Eva In FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, a.s., MERITUM – výkladová řada, 2005. ISBN 80-86395-90-1. s. 43.

⁹² Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2006, sp. zn. 3 Cmo 467/2005. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodní firmy a nekalé soutěže. II. díl*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-410-0. s. 266-271.

Přiměřené zadostiučinění lze poskytnout v penězích či v nepeněžité formě, volba požadovaného nároku závisí na žalobci. Zákon rovněž nevylučuje současné uplatnění obou forem zadostiučinění.

Nepeněžité zadostiučinění má povahu tzv. morálního plnění a může mít podobu např. veřejného prohlášení, dementi v tisku, zaslání dopisu odběratelům s vysvětlením či uveřejnění omluvy v tisku, televizi apod. Požaduje-li oprávněný omluvu, musí v žalobním petitu uvést její přesné znění tak, aby mohla být přejata do výroku rozsudku.

Přiměřené **zadostiučinění v peněžité formě** není tak časté, je udělováno spíše ve výjimečných případech, pokud nepeněžité zadostiučinění nepostačuje k náhradě újmy žalobce. Oproti nároku na náhradu škody se při jeho uplatnění nemusí dokazovat rozsah utrpěné újmy, jelikož konkrétní výše záleží vždy na úvaze soudu. Dle dikce zákona musí být výše přiznaného zadostiučinění přeměřená; jak uvádí D. Ondřejová⁹³, v dlouhodobé soudní praxi došlo k zavedení ustálených „tax“, které se pohybují v řádu statisíců korun a jsou jakýmsi vodítkem pro soudce při určování přiměřené výše zadostiučinění v konkrétních případech.

Satisfakční žaloby jsou v praxi velice častým jevem, což je pravděpodobně důsledkem jejich snazšího uplatnění, kdy není třeba prokazovat rozsah újmy jako při podání žaloby na náhradu škody. Tohoto lze samozřejmě v postavení žalobce zneužít a ulehčit si tak důkazní břemeno, pokud shromážděné důkazy neosvědčují nárokovanou náhradu škody.

Nový občanský zákoník stanoví povinnost nemajetkovou újmu uhrazovat přiměřeným zadostiučiněním, které se poskytuje zásadně v penězích. Přiměřené zadostiučinění je možné poskytnout v jiné formě pouze v případech, kdy tato jiná forma zajistí skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

4.5 Nárok na náhradu škody

Na rozdíl od přiměřeného zadostiučinění je účelem nároku na náhradu škody reparace toliko materiální újmy dotčeného subjektu. Náhrada škody vzniklé v důsledku nekalosoutěžního jednání se bude řídit ustanoveními obchodního zákoníku, neboť ten upravuje materii náhrady škody komplexně; občanského zákoníku se tedy neužije ani subsidiárně. Z ustanovení § 757 obchodního zákoníku vyplývá nutnost použití § 373 an. obchodního zákoníku, který primárně upravuje odpovědnost za škodu způsobenou

⁹³ ONDŘEJOVÁ, Dana. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. ISBN 978-80-7357-505-2. s. 110.

porušením povinnosti ze závazkového vztahu. Jednání nekalé soutěže i neoprávněné užití firmy je sice chápáno jako **porušení povinnosti vyplývající ze zákona** a nikoli ze závazku, avšak § 373 lze aplikovat i na porušení mimozávazkové odpovědnosti za škodu.⁹⁴

Odpovědnost za škodu vyžaduje splnění několika podmínek – předně musí dojít k **protiprávnímu jednání**, pro účely této práce bude takovým relevantním jednáním neoprávněné užití firmy či jednání nekalé soutěže (vyvolání nebezpečí záměny či parazitování na pověsti) ve formě konání (*facere*). Těžko si představit situaci, ve které soutěžitel neoprávněné užívá firmu nekonáním (*omittere*) či dokonce strpěním (*pati*).

Další podmínkou je **vznik škody**. Pojem „škoda“ definoval Nejvyšší soud ČR jako majetkovou újmu vyjádřitelnou v penězích, která se projevuje buď jako skutečná škoda nebo jako ušlý zisk. Skutečná škoda i ušlý zisk jsou rovnocenné a existence jednoho nepodmiňuje vznik ani uplatnění druhého.⁹⁵ Součástí škody jsou i náklady poškozeného vynaložené v souvislosti s porušením povinnosti druhé strany.

Odpovědnost je dle obchodního zákoníku **objektivní povahy** (ovšem s možností liberace na základě liberačních důvodů uvedených v § 374 obchodního zákoníku), což se může v některých případech zdát až nepřiměřené; ne vždy osoba, která se dopouští jednání nekalé soutěže, tak činí vědomě či s úmyslem druhého poškodit či získat neoprávněný prospěch. Toto dovozuje P. Hajn⁹⁶ též z formulace § 374 odst. 1 obchodního zákoníku a jeho obtížné aplikovatelnosti na podmínky liberace při deliktovní odpovědnosti za škodu.

Poslední podmínkou odpovědnosti za škodu je **příčinná souvislost** mezi protiprávním jednáním a vznikem škody. Příčinná souvislost se dokazuje obtížně, a proto je v praxi častým řešením uplatnění nároku na přiměřené zadostiučinění v penězích místo nároku na náhradu škody (viz výše).

Náhrady škody se může domáhat pouze subjekt, jemuž škoda vznikla; pokud tento nárok uplatní jiná osoba, dojde k zamítnutí žaloby. Důležité je též zvážit výši požadované náhrady škody, neboť soud nemůže náhradu škody zvýšit (nemůže jít nad rámec žalobního petitu) či snížit oproti výši škody prokázané v řízení (viz § 386 obchodního zákoníku), neuplatní se zde tzv. moderační právo soudu. Výši požadované

⁹⁴ ELIÁŠ, Karel, DVORÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1990*. 5. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2006. ISBN 80-7201-624-5. s. 678.

⁹⁵ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 1996, sp. zn. II Odon 15/96.

⁹⁶ HAJN, Petr. in ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-583-4. s. 389.

náhrady škody je třeba přesně uvést v žalobním petitu, k přesnému vyčíslení totiž není zapotřebí součinnosti žalovaného, jako je tomu u přiměřeného zadostiučinění.⁹⁷ Náhrada škody se primárně poskytuje v penězích, forma naturální restituace se použije, je-li to možné a obvyklé a pouze tehdy, pokud o ni poškozený požádá.

Nárok na náhradu škody se promlčuje v čtyřleté (subjektivní) a desetileté (objektivní) promlčecí době na základě § 398 obchodního zákoníku. Promlčecí lhůta počíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo ji způsobil.

4.6 Uveřejnění rozsudku

Dalším prostředkem ochrany firmy je institut uveřejnění rozsudku. Na rozdíl od všech předchozích žalobních nároků nelze uplatňovat samostatně a žalobce na něj nemá právní nárok. To také potvrdil Vrchní soud v Praze: „*Samotné vyhovění žalobnímu nároku ve věci samé ještě nezakládá nárok žalobce na přiznání uvedeného práva, neboť to, zda soud právo přizná či nikoli, závisí na jeho úvaze o tom, zda jsou dány pro to v dané konkrétní věci podmínky. Ty budou určeny mj. povahou, charakterem, intenzitou a dopadem jednání nekalé soutěže.*“⁹⁸

Uveřejnění rozsudku je určitým **druhem sankce**, což potvrzuje i Vrchní soud v Praze⁹⁹, jenž mu ovšem přiznává i funkci satisfakční a výchovnou. Účelem tohoto institutu je informovat veřejnost o nekalosoutěžním jednání, jehož se dopustil žalovaný. V určitých případech může též působit respresivně coby odstrašující prostředek pro potenciální rušitele.¹⁰⁰ Může též částečně odčinit újmu na dobrém jménu či pověsti dotčené osoby (žalobce) a zároveň informovat veřejnost o protiprávnosti konkrétního jednání, díky čemuž se ho alespoň někteří soutěžitelé napříště vyvarují.

Ustanoveními zabývajícími se uveřejněním rozsudku jsou § 12 odst. 3 obchodního zákoníku a § 155 odst. 4 občanského soudního řádu. D. Ondřejová poukazuje na fakt, že ačkoliv dřívější § 55 odst. 2 obchodního zákoníku (tedy uveřejnění rozsudku v nekalosoutěžních věcech) byl přesunut do občanského soudního

⁹⁷ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 186/96.

⁹⁸ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 6. 2007, sp. zn. 3 Cmo 498/2006. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodní firmy a nekalé soutěže. II. díl.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-410-0. s. 305.

⁹⁹ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 5. 1995, sp. zn. 3 Cmo 1031/95.

¹⁰⁰ ONDŘEJOVÁ, Dana. Uveřejnění rozsudku ve sporech z nekalé soutěže. *Obchodněprávní revue.* 2011, roč. 3., č. 6, s. 172-173. ISSN 1803-6554.

řádu, tentýž institut ve vztahu k obchodní firmě zůstal i nánale v textu obchodního zákoníku.¹⁰¹ Zákonodárce pravděpodobně zapomněl. Co je však ještě zvláštnější, je dikce obou ustanovení. Dle občanského soudního řádu uveřejnění rozsudku nelze přiznat žalovanému, byť by ve sporu uspěl právě on, což lze dovodit z formulace § 155 odst. 4 občanského soudního řádu, který hovoří o „účastníkovi, jehož žalobě soud vyhověl“. Oproti tomu obchodní zákoník používá termín „účastník, jehož návrhu bylo vyhověno“, a proto je dle mého názoru namístě přiklonit se k výkladu, že na základě § 12 odst. 3 obchodního zákoníku je možné přiznat právo na uveřejnění rozsudku též žalovanému, pokud ve sporu uspěl (a bylo tedy vyhověno jeho návrhu na zamítnutí žaloby).

Uveřejnění rozsudku na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, přiznává soud na základě svého uvážení tomu účastníkovi, jehož žalobě (návrhu) vyhověl, přičemž je nutné, aby tento účastník měl úspěch alespoň v převážné části věci.

Obě výše uvedená ustanovení též stanoví, že soud podle okolností (případu) stanoví též rozsah, formu a způsob uveřejnění. Jak ovšem trefně poznamenal K. Eliáš, tyto „okolnosti“ nastávají vždy, jelikož rozsudek, který sice přiznává právo uveřejnění, avšak neurčí rozsah, formu a způsob uveřejnění, by byl zmatečný, a tudíž nepřezkoumatelný a nevykonatelný.¹⁰²

Sám úspěšný účastník však nemůže svévolně rozsudek uveřejnit či jinak šířit, neboť takové jednání je nepřípustné a mohlo by být kvalifikováno jako jednání nekalé soutěže.¹⁰³

¹⁰¹ ONDREJOVÁ, Dana. Uveřejnění rozsudku ve sporech z nekalé soutěže. *Obchodněprávní revue*. 2011, roč. 3, č. 6, s. 173. ISSN 1803-6554.

¹⁰² ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1990*. 5. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2006. ISBN 80-7201-624-5. s. 77.

¹⁰³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-583-4. s. 391.

5. Veřejnoprávní regulace

Ochrana proti zásahům do práv k firmě je upravena v různých předpisech veřejného práva, avšak z důvodu rozsahu této práce se jimi nebudu zabývat příliš podrobně a nastíním pouze některé z nich. Výše v textu již byla zmíněna Pařížská unijní úmluva, dalšími předpisy jsou mj. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „přestupkový zákon“) a v neposlední řadě též zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tiskový zákon“). Předpisy, které se rovněž dotýkají firemního práva, avšak zde se jimi nezabývám, jsou např. zákon o ochranných známkách, zákon č. 634/1992, o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, aj.

5.1 Ochrana dle trestního zákoníku

Trestněprávní úprava postihu jednání nekalé soutěže je obsažena v § 248 trestního zákoníku s názvem „Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže“, jehož odst. 1 postihuje všechny zvláštní skutkové podstaty nekalosoutěžního jednání vyjmenované v § 44 odst. 2 obchodního zákoníku. Oproti předchozí úpravě v trestním zákonu (zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) je současná formulace mnohem přesnější a neobsahuje vágní pojmy, což dle P. Šámala „splňuje zákonodárné předpoklady, aby mohla (tato úprava) sloužit svému účelu“.¹⁰⁴

Toto ustanovení je systematicky zařazeno do dílu 3 hlavy VI trestního zákoníku nazvaného „Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou“, z čehož lze dovodit, že objektem trestných činů systematicky zařazených do tohoto dílu a zároveň chráněným zájmem je mj. **dodržování pravidel hospodářské soutěže a její svobodný rozvoj**.¹⁰⁵

K dokonání tohoto trestného činu je nutné způsobení újmy jiným soutěžitelům či spotřebitelům či opatření takovým jednáním sobě nebo jinému neoprávněné výhody, přičemž újma i neoprávněná výhoda musí být ve větším rozsahu, tj. alespoň 50 000 Kč. Tato újma může být majetková či nemajetková (poškození dobrého jména atd.), postačí, pokud je újma způsobena jedinému spotřebiteli či soutěžiteli.

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel. Nekalá soutěž a možnosti jejího postihu podle platné právní úpravy a za účinnosti nového trestního zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 15, s. 535.

¹⁰⁵ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem*. 1. vyd. Praha: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-677-8. s. 893-894.

Trestnost jednání je dána současným naplněním čtyř podmínek, kterými jsou jednání v hospodářské soutěži, rozpor s dobrými mravy soutěže, způsobilost přivodit újmu jiným soutěžitelům či spotřebitelům a naplnění skutkové podstaty uvedené v § 248 odst. 1 písm. a) až i) trestního zákoníku. Jde o taxativní výčet, rozšiřování podmínek trestní odpovědnosti nepřipadá v úvahu. Jednání, které naplní pouze znaky generální klauzule a nikoli též znaky některé ze speciálních skutkových podstat, dle tohoto ustanovení postižitelné není. Tato úprava sice plně vyhovuje zásadě subsidiarity trestní represe a současně posiluje právní jistotu adresátů trestněprávních norem, nicméně postih pouze speciálních skutkových podstat nekalosoutěžního jednání je dle mého názoru do budoucna nedostačující. Nikde v obchodním zákoníku nenalezneme tezi, že nepojmenované nekalosoutěžní delikty dosahují menší závažnosti než delikty zákonem demonstrativně uvedené. A proto si myslím, že by bylo vhodné do uvedeného ustanovení zapracovat i úpravu nepojmenovaných nekalosoutěžních deliktů dle generální klauzule, jelikož tato protiprávní jednání jsou postižitelná normami soukromého práva, ale pokud tento postih nestačí, relevantní norma trestního práva coby *ultima ratio* neexistuje. Popřípadě, pokud by nedošlo k zapracování výše uvedeného¹⁰⁶, navrhuji s ohledem na dění v hospodářské soutěži postupně doplnit nově vytvořené speciální skutkové podstaty nekalé soutěže.

Pachatelem jednání dle § 248 odst. 1 může být kdokoli a vyžaduje se úmyslné zavinění, ovšem jen u základní skutkové podstaty. U skutkových podstat kvalifikovaných (odst. 3 a 4) postačuje zavinění z nedbalosti.

Sankcí za naplnění znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu je odnětí svobody ve výši do tří let, zákaz činnosti či propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

V trestním zákoníku lze dále nalézt ustanovení zabývající se **neoprávněným užíváním firmy** či jiného označení zaměnitelného s firmou za účelem dosažení hospodářského prospěchu (§ 268). Z dikce zákona tedy jednoznačně vyplývá úmysl pachatele dosáhnout hospodářského prospěchu, kterýho by bez neoprávněného užití firmy jiného podnikatele nedosáhl. Toto ustanovení zpřísňuje podmínky postihu neoprávněného užívání firmy oproti § 12 obchodního zákoníku tím, že vyžaduje úmysl na straně pachatele, čímž beze zbytku naplňuje zásadu subsidiarity trestní represe.

¹⁰⁶ K čemuž pravděpodobně nedojde, vzhledem k výše zmíněnému stanovisku P. Šámala a faktu, že právě toto pojetí bylo přijetím trestního zákoníku změněno.

Za naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu dle § 268 trestního zákoníku hrozí pachateli trest odnětí svobody ve výši dvou let, zákaz činnosti či propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

5.2 Ochrana dle přestupkového zákona

Přestupkový zákon zmiňuje obchodní firmu ve dvou ustanoveních, prvním z nich je § 24, který ve svém odst. 1 písm. c) bod 1. stanoví, že přestupku se dopustí ten, kdo **poruší povinnost uvádět údaje o své firmě** na korespondenci obchodní povahy (objednávky, obchodní dopisy, faktury) a při informování veřejnosti způsobem umožňujícím dálkový přístup. Bod třetí téhož ustanovení pak postihuje též neplnění povinnosti používat firmu při podnikání. Za tyto přestupky lze uložit pokutu do výše 50 000 Kč a zákaz činnosti do jednoho roku.

Druhé relevantní ustanovení je ve své podstatě veřejnoprávní obdobou soukromoprávní ochrany firmy poskytované obchodním zákoníkem, konkrétně pak § 12 či § 47 obchodního zákoníku. Je jím § 33 přestupkového zákona, který stanoví, že přestupkem je též **neoprávněné užívání obchodní firmy** či jakéhokoli označení s ní zaměnitelného či příznačného pro jiného podnikatele, za což může být pachateli přestupku uložena pokuta až do výše 15 000 Kč, přičemž tato „*horní hranice pokuty odpovídá poznatkům, že je třeba účinně čelit množícím se případům porušování zásad správného postupu při hospodářském soutěžení*“.¹⁰⁷ Ke spáchání tohoto přestupku postačuje zavinění z nedbalosti.

5.3 Ochrana dle tiskového zákona

Na základě ustanovení § 5 tiskového zákona lze dovozovat **neodpovědnost vydavatele za obsah reklamy a inzerce**. Vydavatel tedy nenese odpovědnost za pravdivost údajů vytištěných v jím vydávaném periodiku v sekci inzerce a v reklamě, přičemž jedinou výjimku z tohoto pravidla tvoří jeho vlastní reklama a inzerce.

Dohled nad dodržováním povinností dle tiskového zákona vykonává příslušný krajský úřad, jenž je rovněž oprávněn udělovat pokuty, které jsou příjmem kraje.

¹⁰⁷ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav, TAUBER, Milan. *Přestupkové právo. Komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 16. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009. ISBN 978-80-7201-768-3. s. 95-96.

6. Komparace s cizí právní úpravou

Navzdory odlišnostem anglo-amerického právního systému v této kapitole pojednávám o úpravě ochrany firmy dle práva Velké Británie. Úvodem je třeba zmínit, že ačkoli v britském právu jsou precedenty považovány za důležitý pramen práva, nalezneme i zákony, jež se ochraně firmy věnují. Základním takovým předpisem je novelizovaný zákon o společnostech, Companies Act, 2006, c. 46 (Eng.) (dále jen „Companies Act 2006“). Tento zákon upravuje problematiku názvu společnosti v části 5, zatímco část 41 se zabývá pro naše účely též relevantním *business name*.

Britské právo rozlišuje název společnosti („*company name*“), který se zapisuje do obchodního rejstříku a částečně odpovídá našemu pojetí firmy, a *business name*. Fyzické osoby podnikají pod svým příjmením, ke kterému mohou na základě zákona přidat mj. své křestní jméno či iniciály.

Business name může používat kterýkoli podnikatel; v případě společnosti je jím jakékoli jiné označení než název společnosti zapsaný v obchodní rejstříku, u fyzických osob pak jakékoli jiné označení než jejich příjmení, resp. příjmení ve spojení s povoleným dodatkem. Pokud podnikatel používá *business name*, které je zaměnitelné či dokonce totožné s *business name* jiného podnikatele či obchodním jménem společnosti, nelze mu uložit povinnost změnit takto závadné *business name*, neexistuje pro to žádný zákonný základ.¹⁰⁸

Companies Act 2006 stanoví pravidla pro používání a tvorbu názvu společnosti, který nesmí být totožný či zaměnitelný (odlišující se jen v marginálních znacích) s názvem již zapsaným v obchodním rejstříku. Jedinou povolenou výjimkou jsou společnosti příslušející k jednomu koncernu, kdy mohou mít názvy podobné, pokud s tím společnost, jíž svědčí právo priority k názvu, vyjádří souhlas.

Pokud přesto dojde k zápisu názvu společnosti totožného s jiným již zapsaným, je tomu tak kvůli chybě zapisovatele, který nesprávně posoudil zaměnitelnost názvů či z důvodu, že společnost, které sice svědčí právo priority k názvu, nebyla v rejstříku fakticky zapsána. V takovém případě může příslušný ministr ve lhůtě 12 měsíců od takového zápisu nařídit později zapsané společnosti, aby změnila svůj název. Po uplynutí této lhůty je rovněž možné domáhat se ochrany názvu společnosti, ovšem

¹⁰⁸ DAVIES, Paul L. *Gower and Davies' Principles of Modern Company Law*. 8th ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. ISBN 9780421949003. s. 90-91.

princip je již jiný.¹⁰⁹ V takových případech je nutné podat námitku vůči registrovanému názvu společnosti k rukám rozhodce pro názvy společností („*company names adjudicator*“, dále jen „rozhodce“). Tato námitka bude shledána opodstatněnou pouze tehdy, když zapsaný název společnosti je zaměnitelný s názvem společnosti navrhovatele, který již má pod tímto názvem vybudované dobré jméno, nebo pokud je natolik podobný názvu navrhovatele, že je způsobilý vyvolat mylnou domněnku o propojení navrhovatele a odpůrce. Pokud soud toto tvrzení shledá jako oprávněné, bude vznesena námitka vůči danému názvu společnosti a rozhodce uloží společnosti svůj název v jím určené lhůtě změnit. Pokud tak společnost neučiní, může rozhodce změnit její název sám. Proti rozhodnutí rozhodce je možné podat odvolání.

Ke vznesení námitky ovšem nedojde, pokud společnost v pozici odpůrce prokáže, že a) její název byl do obchodního rejstříku zapsán před vznikem dobrého jména navrhovatele, b) je pod daným názvem již činná či plánuje zahájit činnost a vynaložila za tímto účelem podstatné vstupní náklady či pod daným názvem vystupovala dříve a nyní jen nevykonává žádnou činnost (tzv. spící společnost), c) byla předzaložena za účelem následného prodeje a nyní si ji navrhovatel může koupit za standardních podmínek (tzv. „*off-the-shelf company*“), d) vystupuje pod tímto názvem v dobré víře či e) zájmy navrhovatele nejsou takovým užíváním významným způsobem dotčeny. Tato úprava podle mého názoru nese znaky moderního vývoje soutěžního prostředí (v návaznosti na to i vývoje judikatury) a jeví se mi velice výstižně a prakticky pojatá.

Postavení odpůrce je v případech ad a, b nebo c ještě zhoršeno tím, že námitka bude přesto vznesena, pokud navrhovatel prokáže, že hlavním důvodem založení dané společnosti byla vidina získání peněžitých prostředků či jiné odměny ze strany odpůřčí společnosti nebo že odpůřčí společnost měla v úmyslu zabránit navrhovateli v registraci takového názvu.

¹⁰⁹ FRENCH, Derek, MAYSON, Stephen W., RYAN, Christopher. *Mayson, French and Ryan on Company Law. 2011 – 2012 Edition*. 28th ed. New York: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-960900-0. s. 64-65.

6.1 Passing off

V britském právu existuje civilní delikt s názvem „*passing off*“¹¹⁰, kterého se dopustí podnikatel tím, že užívá svůj název, jenž se až příliš podobá názvu jiného podnikatele, je s ním zaměnitelný („*deceptively similar*“), což může vést ke vzniku újmy na dobrém jménu či pověsti dotčeného podnikatele.

Je však zajímavé, že britské soudy nikdy nedefinovaly jednání nekalé soutěže samo o sobě (tak jak ho známe my v českém právu), soudy tedy neposuzují soutěžní jednání podle generální klauzule, ale aplikují právě „*passing off test*“. Zkoumají, zda jednání naplní podmínky dle ustálené judikatury, a pokud ne, existují ještě samostatné skutkové podstaty nekalosoutěžního jednání, které je též třeba vzít v úvahu. Navzdory stále širšímu významu a používání klauzule *passing off* nepokrývá všechna protiprávní jednání nekalé soutěže, což klade dle mého názoru nepoměrně větší nároky na britské soudce, kteří jednotlivé případy rozhodují.

Předmětem ochrany názvu podnikatele proti jednání *passing off* je dobré jméno a pověst, které si podnikáním pod tímto názvem vytvořil. Jménem podnikatele se rozumí příjmení fyzické osoby-podnikatele (s povolenými dodatky), název společnosti, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku (viz výše) či „*business name*“¹¹¹, tj. jméno, pod kterým společnost či fyzická osoba podniká a které zároveň není zapsáno v obchodním rejstříku. **Goodwill**, dobré jméno, bylo definováno v případě *IRC v Muller*¹¹² lordem MacNaghtonem takto: „*Je benefitem a výhodou dobrého jména, pověsti a konexí podnikatele. Je to síla přitažlivosti, jež přivádí zákazníky. Je to jediná věc, která odlišuje staré zavedené podnikání od podnikání nového, jež je teprve na začátku. Jakkoli široký či rozsáhlý dopad může mít, goodwill není ničím, pokud nemá dostatečně přitažlivou moc přitáhnout zákazníky ke zdroji, z něhož vyvěrá.*“

Pokud vyjde najevo, že již byla zaregistrována společnost se zaměnitelným názvem, lze se takovému jednání bránit a požadovat, aby tato společnost nepokračovala v závadném jednání, jež spočívá v pokračování v činnosti pod klamavým názvem. Důsledkem obrany může být buď změna závadného názvu společnosti či její zánik. Klamavý název nemůže být změněn přímo správcem obchodního rejstříku, neboť to by nevyhovovalo požadavku zákonné formy změny názvu společnosti.

¹¹⁰ *Passing off* by se dalo přeložit jako vydávání se za jiného, ale jelikož je termínem velice širokým a zahrnuje více způsobů jednání, která by se v českém právu dala podřadit pod pojem nekalé soutěže či některou ze speciální skutkových podstat nekalé soutěže, budu ho používat v originálním znění.

¹¹¹ Lze se setkat i s označením „*trading name*“, „*DBA name*“ apod.

¹¹² *IRC v Muller (1901) AC 217.*

Jiná situace nastane, pokud bude zaměnitelnost vyvolávat znění jména fyzické osoby a nikoli obchodní společnosti. Fyzické osobě soud nemůže zakázat jednat pod svým jménem, pokud ovšem tato fyzická osoba jedná čestně a nepoužívá své jméno zavádějícím (klamavým) způsobem. Oproti tomu společnosti takové jednání zakázat lze – pokud společnost ve svém názvu používá příjmení některého ze svých společníků, kterážto jednání je způsobilé poškodit jiného podnikatele. Zajímavou ukázkou tohoto je případ *Tussaud v Tussaud* (1890) 44 ChD 678, kdy fyzické osobě - muži s příjmením Tussaud byl uložen zákaz zaregistrovat si společnost s názvem obsahujícím jeho příjmení („Louis Tussaud Ltd“), jelikož by to vzhledem k totožnému oboru podnikání poškodilo společnost, jež vlastnila vosková díla vystavovaná v muzeu Madame Tussaud's v Londýně. Obdobně soud rozhodl v případě *Harrods Ltd v R Harrod Ltd*¹¹³, kdy judikoval, že používání názvu společnosti nebo *business name* totožného či zaměnitelného s již existujícím a veřejnosti známým názvem jiné společnosti je způsobilé vyvolat mylný dojem a tudíž nepřipustné.

Oproti tomu však soud neshledal zaměnitelnost v případě *Office Cleaning case*¹¹⁴, kdy prohlásil, že název společnosti Office Cleaning Services Ltd je „dostatečně odlišený a tudíž odlišitelný“ od *business name* „Office Cleaning Association“. Paralela s uvažováním českého soudu v rozhodnutí sp. zn. 32 Odo 873/2004 (citovaném již výše) se přímo nabízí – Nejvyšší soud potvrdil, že k odlišení víceslovných firem obsahujících totožné prvky postačí přidání nejméně dvouslabičného slova, kterýžto princip lze spatřovat i v předmětném britském případě.

Dalším případem skutkové podstaty spadající pod okruh jednání *passing off* by se dalo označit jednání ne nepodobné naší skutkové podstatě vyvolání nebezpečí záměny, kdy obchodník označí výrobky, jež prodává, jménem jiného subjektu tak, aby se lidé domnívali, že jde skutečně o výrobek jiného výrobce. V takových případech se dle judikatury nelze ani bránit tvrzením, že se výrobce předmětného zboží skutečně jmenuje jako konkurent podnikatele, jenž zboží prodává, a snaží se pouze „pocitivě“ označit svůj tovar.¹¹⁵

Princip *passing off* se v moderním pojetí vyskytl v případě *Perry v Truefitt*, formulován lordem Langdalem: „Člověk nesmí prodávat vlastní zboží předstírajíc, že je zbožím jiného; nelze mu dovolit, aby se dopouštěl takového klamání či používal

¹¹³ *Harrods Ltd v R Harrod Ltd* (1924) 41 RPC 74.

¹¹⁴ *Office Cleaning Services Ltd v Westminster Window and General Cleaners (trading as Office Cleaning Association)* (1946) 63 RPC 39, HL.

¹¹⁵ Srov. případ *Baume and Co Ltd v A H Moore Ltd* [1958] RPC 226.

*prostředky vedoucí k témuž cíli. Nelze mu tedy dovolit používat názvy, označení, písmena či jiné indicie, díky nimž může v kupujících vyvolat mylnou domněnku, že zboží, které prodává, je vyrobeno jinou osobou.*¹¹⁶

V průběhu let se v soudní praxi ustálilo **pět prvků**, které konstituují jednání *passing off*. Tyto prvky byly formulovány lordem Diplockem v případě *Advocaat*¹¹⁷ a jsou jimi a) uvedení v omyl, b) uskutečněné podnikatelem při prodeji, c) vůči odběratelům či konečným spotřebitelům jeho zboží či služeb, d) s úmyslem poškodit podnikání či dobré jméno jiného podnikatele (za podmínky, že toto lze odůvodněně předpokládat) a e) které způsobí újmu podnikání či dobrému jménu podnikatele, který žalobu podává nebo tak pravděpodobně učiní.

Předpokladem úspěšnosti žaloby *passing off* je osvědčení žalobce, že skutečně má vybudovaný *goodwill* ohledně svých produktů či služeb, že došlo k uvedení v omyl ze strany žalovaného, následkem čehož žalobce utrpěl újmu na svém *goodwillu*. Tyto tři znaky se souhrnně nazývají „*Classic Trinity*“, klasická trojice, a bez jejich naplnění nelze mluvit o jednání *passing off*.¹¹⁸ Před podáním žaloby je, stejně jako u nás, vhodné protistranu kontaktovat a oznámit jí, v čem je spatřováno závadné jednání a jak lze docílit odstranění závadného stavu.

Z praktického hlediska je jistě zajímavé, že v řízení o žalobách *passing off* nelze např. užít **výpovědi svědka** za účelem dosvědčení, že označení účastníků jsou zaměnitelná, jelikož posouzení zaměnitelnosti je otázkou úvahy soudu. V českém právu je posouzení zaměnitelnosti sice rovněž otázkou právní a soud případnými výpověďmi svědků o zaměnitelnosti vázán není (v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů), ale jejich výsledky soudy připouští a leckdy rozhodují v souladu s nimi.¹¹⁹

¹¹⁶ DRYSDALE, John, SILVERLEAF, Michael. *Passing off. Law and Practice*. 2nd ed. London: Butterworths, 1995. ISBN 0-406-00488-9. s. 9.

¹¹⁷ *Erven Warnink B.V. v. J. Townend & Sons (Hull) Ltd.*, [1979] AC 731, [1980] R.P.C. 31, známý též jako *Advocaat case*.

¹¹⁸ JARIWALLA, Riyaz. *Passing off and the classic trinity*. *Lawdit reading room*. [online]. 21 August 2011 [cit. 10.2.2012]. Dostupné z: http://www.lawdit.co.uk/reading_room/room/view_article.asp?name=../articles/3439-RJ-passing-off-explained.html

¹¹⁹ Srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 813/93, kdy soud prvního stupně provedl výsledky několika svědků ohledně zaměnitelnosti slov „WICOL“ a „WICCOL“. In MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-245-X. s. 153.

Dalším problematickým důkazním prostředkem jsou **průzkumy trhu či ankety**, na které se názory jednotlivých soudců liší, ačkoli se v praxi používají již více než padesát let. Soudce Whitford to odůvodnil obtížností formulace otázek používaných v těchto anketách, jelikož tyto nemají být sugestivní.¹²⁰ Opět je namístě poukázat na příklad z české judikatury, kdy soud dovolil provést důkaz výzkumem veřejného mínění – stalo se tak ve výše citovaném a podrobně rozebraném rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4933/2009, resp. v rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. 38 Cm 3/2005, které Nejvyšší soud citoval ve svém rozsudku vydaném v dovolacím řízení.

Ačkoli se právní systémy obou zemí podstatně liší, nelze si nevšimnout společných znaků, kterými jsou např. postižitelnost podvodného jednání, kterým se podnikatel snaží vyvolat klamné představy o svém zboží či službách či o propojení jeho samého s jiným podnikatelem (leckdy navíc s úmyslem dosáhnout určitého prospěchu, což ovšem není ve všech případech nezbytně nutné) či nepřípustnost zápisu totožného názvu společnosti (v českém právu firmy). Do určité míry je příčinou i členství obou zemí v Evropské Unii, která se svými směrnici, nařízeními i judikaturou snaží do určité míry sjednocovat právní řády členských zemí.

Po pečlivém zvážení a prostudování úpravy firemního práva a jeho ochrany v novém občanském zákoníku mohu říci, že naše úprava není o mnoho horší než úprava britská, i když je přece jen poněkud rigidnější a podrobnější, příkladem čehož může být např. absence možnosti fyzické osoby-podnikatele zvolit si firmu odlišnou od svého jména a příjmení. Oproti tomu české právo má určitou výhodu díky existenci generální klauzule, ze které vycházejí všechny specifické skutkové podstaty nekalé soutěže.

¹²⁰ Viz případ *Imperial Group plc v Philip Morris Limited* [1984] RPC 293.

7. Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat a zhodnotit způsoby ochrany firmy v českém právu se zaměřením na ochranu poskytovanou právem obchodním. Myslím, že tohoto cíle jsem dosáhla, ačkoliv vím, že jsem tuto problematiku neobsáhla do posledního detailu (ostatně to ani vzhledem k rozsahu této materie není možné). Posouzení nechávám na Vás, čtenáři, neboť kdo jiný by měl hodnotit úroveň práce než právě Vy?

Věnovala jsem se ochraně, kterou právům k firmě poskytují stěžejní předpisy soukromého práva - občanský soudní řád, občanský i obchodní zákoník. Nejúčinnější (což ovšem neimplikuje nejrychlejší) z těchto tří uvedených způsobů je dle mého názoru ochrana, kterou firmě poskytuje obchodní zákoník. Přeci jen pokud účastník sporu v pozici žalobce má v rukou rozsudek, který zní v jeho prospěch, může se domáhat jeho výkonu (není-li splněno dobrovolně) a také je zcela jasně a závazně vyřčeno, na čí straně je právo. Oproti tomu nejrychlejší variantou je zcela jistě předběžné opatření, ovšem jeho účinky jsou pouze omezené a žalobce musí dostatečně osvědčit nezbytnost jeho vydání. Ochrana na základě ustanovení občanského zákoníku bych (s výjimkou vydání bezdůvodného obohacení) označila za „podpurnou“, jelikož k dohodě je zapotřebí součinnosti a alespoň trochy dobré vůle na straně žalovaného, svépomoc nelze aplikovat vždy a je nutné být velice obezřetný z důvodu možného excesu. Ochrana pokojného stavu je, stejně jako předběžné opatření, řešením pouze dočasným a v praxi může její aplikací *de facto* dojít i k ochraně protiprávního stavu. Toto zhodnocení je samozřejmě velice zobecněné, jelikož každý případ je třeba posuzovat vzhledem ke všem jeho okolnostem a zvláštnostem. Tolik ke stručné komparaci jednotlivých právních prostředků, které dává soukromé právo k dispozici žalobci či dotčenému subjektu.

Srovnání české úpravy ochrany firmy s britskou úpravou ochrany názvu obchodní společnosti a *business name* je zcela jistě zajímavým tématem a vzhledem k očekávané odlišnosti dotčených úprav díky odlišnostem systému *common law* a kontinentálního právního systému je zajímavý fakt, že s nadcházející úpravou nového občanského zákoníku jsme se britské úpravě přiblížili o krok blíže.¹²¹ Je tomu tak díky faktu, že počínaje rokem 2014 budou moci i fyzické osoby (lidé, dle dikce nového občanského zákoníku) podnikat pod jiným jménem než svým vlastním, byť tato úprava jim přinese další povinnosti, mj. povinnost zajistit, aby z jejich firmy bylo zřejmé, že

¹²¹ Navzdory tomu, že česká právní úprava má mnohem blíže k úpravě německé či rakouské, ze které koneckonců do určité míry vychází i nový občanský zákoník.

nejde o právnickou osobu (což se mi nejeví jako příliš těžké, vzhledem k požadavku uvádění formy obchodní společnosti ve firmě).

V relevantních ustanoveních nekalé soutěže nedošlo v novém občanském zákoníku k větším změnám (resp. ne tak velkým jako v jiných částech dotčeného předpisu), ačkoliv nelze přehlédnout částečné změny v terminologii – viz např. termín „právnické osoby oprávněné hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků“, definice bezdůvodného obohacení – a mj. též detailnější úpravu institutu náhrady škody, kdy došlo k zohlednění zavinění v případech deliktní odpovědnosti za škodu.

Stávající úprava ochrany firmy a nástrojů k jejímu prosazení hodnotím jako dostačující, ovšem s určitými výhradami, zejména v oblasti předcházení sporů. Je sice vizuálně pěkné, že máme předcházení sporů zakotveno na samotném začátku občanského zákoníku (§ 3 odst. 2), ovšem v případech, kdy jedna strana vědomě porušuje zákonné povinnosti, lze jen stěží předpokládat, že od tohoto jednání dobrovolně upustí, pokud ovšem nebude přinucena. Elegantní formu tomuto „přinucení k dohodě“ dala německá úprava svým institutem vyvratitelné domněnky presumpce pokračování či opakování nekalosoutěžního jednání¹²², kterou lze vyvrátit jedině uzavřením dohody, jejíž nedodržení je sankcionováno smluvní pokutou. Oproti tomu současnou tvrdost ustanovení upravujících objektivní pojetí náhrady škody vzniklé protiprávním jednáním úprava v novém občanském zákoníku zmírnila, což jistělepší pozici rušitelů, kteří se závadného jednání dopouštějí nevědomky.

Obecně známým nedostatkem je též rychlost rozhodování sporů v soudních řízeních, což je však fakt, se kterým sebelépe upravené instituty soukromého práva nic nezmohou. Navíc díky soudcovské povaze práva nekalé soutěže, kdy soudci vlastně svým rozhodnutím dotváří právo, které je v zákoně upraveno jen v základních obrysech, se časové náročnosti až průtahům v dohledné době pravděpodobně nevyhneme.

Psaní této práce a studium podkladů mu předcházející pro mě bylo velice přínosné a doufám, že tyto nově nabyté znalosti zúročím v praxi. Pevně též věřím, že stejný či alespoň srovnatelný přínos bude mít tato práce i pro Vás.

¹²² Viz výše kapitola 4.1 Nárok zdržovací.

Resumé

This thesis deals with legal protection of a business name according to Czech law with focus on protection and its means provided by Act No. 513/1991 Coll., Commercial Code, as amended.

In the first introductory chapter the author analyzes the Czech term „*obchodní firma*“, which translates as „company name“ but the meaning of these two terms is not identical. As a reason of this, the term „business name“ shall be used as an equivalent of the Czech term with its Czech meaning (only for the purposes of this resumé). Therefore, a business name is either a company name or a natural person's name and surname. These names become business names upon their incorporation in the Commercial Register. Legal protection is granted to such incorporated business names from the moment of their registration.

There are several principles that govern the area of Czech business name law and the most basic of them is the one which states that no business name shall be the same as or similar (so as to cause confusion) to an already registered business name. If a proposed business name does not meet this criterion, the court may refuse to make an inscription in the Commercial Register and the trader has but one solution left – to change his/her proposed business name. Unfortunately, such refusal does not happen as often as it should and the courts sometimes register a business name similar and confusable with another already incorporated one. For these cases the Commercial Code enables the affected subject to bring a civil action and sue the troublemaker for such illegal interference into his rights.

The available remedies are civil actions requiring the defendant to sustain from such harmful conduct, remedy the harm caused by such irregular conduct, recover damages, deliver unjustified enrichment and to provide the claimant with valuable consideration. The above-mentioned remedies may also be asserted in cases of unfair competition where the defendant allegedly created a risk of mistaken identity of a trader or committed passing-off in the form of abusing the goodwill of another trader (his products, etc.).

The previously mentioned actions and their features are the main focus of this thesis, nevertheless, the author also deals with regulation of business name protection provided by other branches of private law, in particular means of protection provided for in the Civil Code and Rules of Civil Procedure – these are in certain situations applied before or even instead of means of protection, i.e. actions, according to the Commercial Code.

Another part of this thesis deals with public law, especially criminal law. The Czech Criminal Code (Act No. 40/2009 Coll., as amended) prevents the use of a business name likely to cause a confusion as well as specified forms of unfair competition conduct. Its regulation respects the principle of *ultima ratio*, which means that the protection according to Criminal Code should be sought merely in cases where other forms of protection fail or do not suffice.

The penultimate chapter focuses on the comparison of the protection of business and company names according to the Czech and British legal systems. Despite their fundamental differences, the author found certain similarities between these two approaches in theory as well as in practical application of law which can be found above in the text.

Finally, the author evaluated the accuracy and perfection of the Czech regulation and came to the conclusion that the current regulation is satisfactory. However, there is always a possibility and room for improvement, which also applies to the Czech law. The author mentioned a few drawbacks of the current legal regulation and tried to point out either their possible solution in the future or the already resolved issue in the ongoing recodification of the Czech private law.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie česká

- ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav, TAUBER, Milan. *Přestupkové právo. Komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 16. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 95-96. ISBN 978-80-7201-768-3.
- DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. § 1 - § 92e*. Praha: Polygon, 2002. ISBN 80-7273-071-1.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-583-4.
- ELIÁŠ, Karel, DVOŘÁK, Tomáš a kol. *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1990*. 5. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2006. ISBN 80-7201-624-5.
- FALDYNA, František a kol. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, a.s, MERITUM – výkladová řada, 2005. ISBN 80-86395-90-1.
- FIALA, Josef, KINDL, Milan a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1.díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. ISBN 978-80-7357-395-9.
- HAJN, Petr. *Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-210-2282-5.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-740-5.
- *Komentář. Všeobecný zákoník obchodní. Díl I*. Praha: 1929.
- MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-245-X.
- MACEK, Jiří. *Rozhodnutí ve věcech obchodní firmy a nekalé soutěže. II. díl*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-410-0.
- MUNKOVÁ, Jindřiška. *Právo proti nekalé soutěži. Komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-543-8.
- ONDREJOVÁ, Dana. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. ISBN 978-80-7357-505-2.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 1. díl. § 1-55*. 2. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 1997. ISBN 80-7201-083-2.

- POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-491-8.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-354-7.
- VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem*. 1. vyd. Praha: ANAG, 2011, s. 893-899. ISBN 978-80-7263-677-8.

Monografie cizojazyčná

- DAVIES, Paul L. *Gower and Davies' Principles of Modern Company Law*. 8th ed. London: Sweet & Maxwell, 2008. ISBN 9780421949003.
- DRYSDALE, John, SILVERLEAF, Michael. *Passing off. Law and Practice*. 2nd ed. London: Butterworths, 1995. ISBN 0-406-00488-9.
- FRENCH, Derek, MAYSON, Stephen W., RYAN, Christopher. *Mayson, French and Ryan on Company Law. 2011 – 2012 Edition*. 28th ed. New York: Oxford University Press, Inc. 2011. ISBN 978-0-19-960900-0.

Odborné články a příspěvky ze sborníků

- DĚDIČ, Jan. Obchodní zákoník pro malé podnikání. *Hospodářské noviny*. 2001, 26.1.
- ELIÁŠ, Karel. Proč se svépomoci říká svépomoc. *Právní rozhledy*, 2003, č. 10, s. 494. ISSN 1210-6410.
- HAJN, Petr. Kdo má dokazovat a kdo vysvětlovat ve sporech z nekalé soutěže?. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3. roč. , č. 3, s. 69-72. ISSN 1213-5313.
- HAJN, Petr. Nové skutečnosti v ochraně proti nekalé soutěži. *Právní rádce*. 2002, 2, s. 5-10. ISSN 2100-0765.
- HRUDA, Ondřej. Zdržovací nárok ve věcech nekalé soutěže – nenastal čas „přitvrdit“?. *Právní rozhledy*. 2010, č. 18, s. 656-661. ISSN 1210-6410.
- LOCHMANOVÁ, Ludmila. Ochrana obchodní firmy. *Právní rádce*. 2007, roč. 7, č. 4. s. 24. Dostupné z: <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20997610-ochrana-obchodni-firmy>>. ISSN 1213 - 7693.
- MACEK, Jiří. Ochrana proti jednání nekalé soutěže předběžným opatřením. *Intelektuální vlastnictví a hospodářská soutěž*. 1995, č. 1.
- MRÁZEK, Josef. Obchodní firma a obchodní jméno. *Právní rádce*. 2001, č. 4, s. 5-13. ISSN 1210-4817.

- ONDREJOVÁ, Dana. Hledisko tzv. průměrného spotřebitele v nekalé soutěži. *Obchodněprávní revue*. 2009, 1. roč., č. 8, s. 222-228. ISSN 1803-6554.
- ONDREJOVÁ, Dana. Uveřejnění rozsudku ve sporech z nekalé soutěže. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3. roč., č. 6, s. 172-176. ISSN 1803-6554.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. Obnova firemního práva v obchodním zákoníku. *Právní zpravodaj*. 2000, č. 2, s. 4.
- PULKRÁBEK, Zdeněk. Svépomoc v soukromém právu. *Právní rozhledy*, 2001, č. 7, s. 303-308.
- RYŠKA, Michal. Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užití firmy obchodní společnosti. *Právní rozhledy*. 1998, č. 2, s. 66.
- SMEJKAL, Vladimír. Nekalá soutěž na internetu. *Právní rádce*. 2002, č. 2, s. 11-14.
- ŠÁMAL, Pavel. Nekalá soutěž a možnosti jejího postihu podle platné právní úpravy a za účinnosti nového trestního zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, 15, s. 535 an.
- VEČERKOVÁ, Eva. Obchodní firma a nekalá soutěž. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2008, 1, s. 31-41. ISSN 1210-9126.

Elektronické zdroje

- BOHÁČEK, Martin, et al. *Falešné mýty kolem obchodního zákoníku*. *Hospodářské noviny* [online]. 2001, 12.1., [cit. 2011-11-16]. Dostupné z: <[http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article\[id\]=1003143](http://hn.ihned.cz/?p=500000_d&article[id]=1003143)>.
- *Epravo.cz* [online]. 20.9.2000 [cit. 2011-11-11]. Důvodová zpráva k novele obchodního zákoníku. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/obchodni-pravo/duvodova-zprava-k-novele-obchodniho-zakoniku-143.html>>.
- JARIWALLA, Riyaz. Passing off and the classic trinity. *Lawdit reading room*. [online]. 21 August 2011 [cit. 10.2.2012]. Dostupné z: <http://www.lawdit.co.uk/reading_room/room/view_article.asp?name=./articles/3439-RJ-passing-off-explained.html>.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 9. 2009, sp. zn. IV. ÚS 27/09.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 17/95.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4933/2009.

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 866/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2009, sp. zn. 3 Cmo 96/2009.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 1. 2008, sp. zn. 32 Odo 1729/2006.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. 32 Odo 873/2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 106/2001.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 1. 2000, sp. zn. 29 Cdo 603/2000.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 1998, sp. zn. 25 Cdo 1847/98.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 1996, sp. zn. II Odon 15/96.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. R 17/72.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 9. 1929, sp. zn. R II 298/29 ,
Vážný č. 9221.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 12. 1924, sp. zn. Rv 11795/24,
Vážný č. 3398.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. 7 Cmo 136/2010.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2009, sp. zn. 3 Cmo 96/2009.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 6. 2007, sp. zn. 3 Cmo 498/2006.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2006, sp. zn. 3 Cmo 467/2005.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2004, sp. zn. 3 Cmo 40/2004.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 227/98.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 207/98.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 50/98.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 35/97.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 186/96.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 5. 1995, sp. zn. 3 Cmo 1031/95.

- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 684/95.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 1159/94.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 1996, sp. zn. 3 Cmo 703/94.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 813/93.
- Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 1994, sp. zn. 3 Cmo 808/93.
- Rozsudek ESD ze dne 16. 7. 1998, sp. zn. C-210/96, věc Gut Springenheide GmbH, Rudolf Tusky v. Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt – Amt für Lebensmittelüberwachung.
- Rozsudek ESD ze dne 16. 1. 1992, sp. zn. C-373/90, věc Nissan.
- *Imperial Group plc v Philip Morris Limited [1984] RPC 293.*
- *Erven Warnink B.V. v. J. Townend & Sons (Hull) Ltd., [1979] AC 731, [1980] R.P.C. 31.*
- *Baume and Co Ltd v A H Moore Ltd [1958] RPC 226.*
- *Office Cleaning Services Ltd v Westminster Window and General Cleaners (trading as Office Cleaning Association) (1946) 63 RPC 39, HL.*
- *Harrods Ltd v R Harrod Ltd (1924) 41 RPC 74.*
- *IRC v Muller (1901) AC 217.*
- *Tussaud v Tussaud (1890) 44 ChD 678.*

Právní předpisy

- Sněmovní tisk č. 362/0 a 362/3, vládní návrh občanského zákoníku (nový občanský zákoník).
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tiskový zákon).
- Zákon. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 1/1863 ř. z., Všeobecný obchodní zákoník.
- Companies Act, 2006, c. 46 (Eng.).
- Směrnice 2005/29/ES.
- Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, vyhl. č. 64/1975, ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.